

Ujabb névsor: hazaérkezett munkaszolgálatos hadifoggyokról

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

III. ÉVFOLYAM 31. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1947 JULIUS 31.
5707 AB 14.

Három új mártír Élok és holtak

Lapzártakor érkezett a hír, hogy Dov Gruner kivégzése után most kedden hajnalban felakasztották azt a három zsidó fiatalembert, akiknek az volt a bűnük a palesztinai brit katonai kormányzat szemében, hogy az akkori börtön falának felrobbantásával résztvettek több zsidó hazafi kiszabadításában. A három kivégzett egyike: Weisz Jákob, Érsekújváron született és Magyarországon élt, mielőtt a Szentföldre kivándorolt.

A hármus kivégzést hosszas tanácskozások előzték meg. Több külföldi intervenció történt a zsidó fiatalemberek érdekében, hiszen bármiképp is vélekedik valaki a palesztinai kérdés végleges megoldásáról, kétségtelen, hogy a zsidóságot ősi szálak és ősi jogok fűzik Palesztinához, s a most kivégzett zsidó fiatalemberek hősi gesztusa voltaképp csak ezeket az ősi jogokat kívánta érvényesíteni. Nem voltak közönséges bűnözők, hanem hazafiak. A Jeruzsálemi diplomáciai testület egyik tagja érdekes indoklással két kegyelmet a három halálraítelt számára a brit katonai hatóságoktól. Az indoklás Kesselring hitlerista generális esetére hivatkozott.

Mi volt Kesselring bűne? Mint a horogkereszties hadsereg egyik vezére jóváhagyta tuszok agyonlövését. A hadbírózás ítélete szerint: tömeggyilkosságokhoz nyújtott tehát segédkezel. S mi történt ezzel a Kessel-

ringgel? Halálos ítéletét megváltoztatták. Kegyelemben részesítették. Angol politikusok és tisztek nagyszabású akciót kezdtek a hitlerista generális megmentése érdekében. Az akció sikerrel is járt.

Mi volt ezzel szemben a most kivégzett három zsidó fiatalember bűne? Nem vettek részt tömeggyilkosságokban. Nem ölték meg ártatlan embereket. Egyszerűen ki akarták szabadítani a fogházból ott fogvatartott testvéreiket, akik ugyancsak Palesztina és jogainak védelmében szálltak szembe a brit imperializmus közveivel.

Ezeknek a most kivégzett zsidó fiatalembereknek az érdekében nem mozdult meg egyetlen brit politikus és tiszt sem. Ezekért a zsidó fiatalemberekért csupán néhány külföldi diplomata emelte fel a szavát. De nem emelte fel szavát a szabadságért küzdő sajtó sem, amely pedig dicséretes buzgósággal szállt sikra halálraítelt spanyol forradalmárok és a görög szabadságharcosok érdekében...

...Elvégeztetett. A három fiatalember a brit katonai hatóságok által felállított akasztófa fejezte be ifjú életét. De hősi haláluk csak újabb jogcímeket jelent Palesztina ősi földjéhez.

A három új mártír pusztulásából erősebb életjog teremődik azoknak, akik élnek!

Körülbelül két hónap óta kegyeletes emlékünnepek zajlanak le itt is, ott is. A vidéki városok zsidó temetőiben — többnyire erősen megrongált sírkövek árnyékában — találkoznak az egyes vidékek maradék-zsidói, hogy áldozzanak elhunytjaik emlékének. Lehetőbb helyen a hatóságok és a demokratikus pártok képviselői is résztvesznek a kegyeletes aktusokon.

Az emlékünnepek a közeli és távolabbi jövőben még folytatódhatnak. Mindenütt, ahol zsidók éltek és élnek, lesz majd egy-egy ilyen emlékünnepe, hiszen nincsen Magyarországnak olyan talpalatnyi földje, amelyhez ne fűződnek zsidó mártírok emléke. A hitlerizmus által felidézett Új Középkor poklában napról napra újabb és újabb zsidó mártírok akadnak.

Azok az emlékművek, amelyeket most felavattak és ezután felállítanak, megőrzik majd eljövendő idők számára a nagy idők szörnyű emlékeit. Bár mindaz, ami történt, ezektől az emlékművektől függetlenül is megőrködik a Történelemben.

Sok vérvesztéséget szenvedett a zsidóság sokévezredek életutja során, de a hitlerizmus korszakához hasonló méretű vérvesztéséget még sohasem élt át. Nem szabad tehát csodálkozni, hogy a gyász még mindig nagyon ellepi a lelkeket, ha a sebek még min-

dig nagyon fáznak és ha sokan még mindig nem tudnak teljesen feltápázkodni.

A fájdalmak különben sem értek véget. Ujabb és újabb szomorúság éri a maradék-zsidóságot, amikor — a munkaszolgálatosok hazatérésevel kapcsolatosan — újabb és újabb zsidó sorsok bizonyosságfól kap értesülést. Mert, bár nap-nap után hazatérnek a távolból zsidó munkaszolgálatosok, akik a Szovjetunióban vészelhettek át a hitlerizmus európai pusztításait, kétségtelen, hogy a munkaszolgálatosok tulajdonképp többsége elpusztult az idegen és magyar fasiszták „jóvoltából” mielőtt a diadalmas Vörös Hadsereg felszabadíthatta volna őket.

Kis lélekszámu maradt a magyar zsidóság. Illik rá ez az elnevezés: „maradék-zsidóság”. Igen, maradék-zsidóság vagyunk: csupa olyanból állunk, aki megmaradt „lábonjáró csoda”. De, ha maradékok is vagyunk, vállalni akarjuk és vállalni fogjuk az ősi zsidó missziót, amely minden zsidó közösséget kötelez, akár sok, akár kevés tagból áll.

Ez a misszió nem jelent világuralmi törekvést, ahogy az orosz cárizmus és a német hitlerizmus antiszemita agitátorai hirdették. Ez a misszió csupán annyit jelent, hogy folytatni kívánjuk annak a szellemiségnek a mani-

Ára 1 forint

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

tesztálását amely — a Tizparancsolattól és a Próféták tanításaitól kezdve — annyi szociális eszmét és gondolatot adott a nemzsidó és zsidó emberiségnek egyaránt.

Hogy ez a mi misszióink, azt ma már a világ minden jóakaratu és jól látó embere tudja. Sajnos, még mindig sok a rosszakaratu és a félrevezetett. ... Ignazio Silone, a nagy olasz író mondta nemrégiben, hogy a fasizmus idején az emberek embersége elsősorban abban nyilatkozott meg, hogy milyen magatartást tanúsítottak azokkal a zsidókkal szemben, akik az emberiség képviselői voltak az embertelenség korszakában.

Az embertelenség korszaka végetért, de mi, zsidók továbbra is az emberiség eszmévilágának képviselői kívánunk lenni. Ezt leginkább úgy érhetjük el, ha fenntartjuk és megőrizzük ősi vallási közösségünket, amely legbiztosabb ápolója ősi eszmévilágunknak és tanításainknak.

Az a sokmillió zsidó, aki az embertelenség korszaka mártírja lett, azt üzeni nekünk, hogy legyünk igaz emberek és igaz zsidók. Mert csak akkor volt értelme mártírhaláluknak, ha fel fogjuk ezt az értelmet és emberebb emberek, zsidóbb zsidók leszünk. Mi megértjük a holtak üzenetét és azt üzenjük ismert és ismeretlen tömegsírjaik mélyére, hogy vállaljuk a nagy feladatot — vállaljuk helyettük is, akiknek emléke erőt ad majd további igehirdetésünkhöz és küzdelmünkhöz.

A holtak arra tanítanak bennünket, hogy az Élet Népe legyünk és teljesítsük a zsidóság misszióját. Mindig az jelentette a zsidóság egyik nagy erejét, hogy — sohasem szünt meg a kapcsolatot a zsidó tegnap és a zsidó ma, a zsidó holtak és a zsidó élők között.

Országhoz hazajött munkaszolgálatosok!

Keresem férjemet

Grünstein Lajos

Órást,

szül. 1908, bevonult 1942-ben Nagykatánra, 101/4 százmű. Nagyon kérem, ki bármint tud róla, értesítsen: Grünstein Lajosné, VI. Vörösmarty-u. 34/b. II. emelet

Glosszák a hétről

IGAZA VAN annak a svájci folyóiratnak, amely — Truman-nak a „hontalanok” amerikai beengedésére vonatkozó javaslata kapcsán — felteszi a kérdést: „Miért csak most hajlandó Amerika kitérni kapuit, amikor főképp hazánkba visszatérni nem akaró jobboldaliakat kell elhelyezni? Miért tartotta zárva kapuit, amikor baloldali elemeket és üldözött zsidókat kellett volna megmenteni?”

A kérdés — jogos. Nagyon jogos. Pájdalmasan jogos.

Mennyi európai szocialista, kommunista és szabadgondolkodó kerülhetne volna el a gyakran biztos halált jelentő börtönöket és koncentrációs táborokat, ha annakidején Amerika beengedi őket?

És mennyi európai zsidó menekült volna meg az auschwitzi és egyéb „halálgázárak” elől, ha Amerika nem nézi — mondjuk ki! — érzéketlenül egy kontinens zsidóságának tragédiáját?

Amerika most 1 millió ember beengedésével foglalkozik. Ezek között aránylag kevés zsidó lesz. A zsidók ugyanis túlnyomórészt Palesztinába vándorolnak, ha még deportálótáborokban tengődnek.

Az amerikai bevándorlási akció „haszonélvezői” főképp náci, fasizták, Anders-legények, Mihajlovics-filmek, Pétainkövetők és más jobboldaliak lesznek!

*

„HITVALLÁS A DEMOKRÁCIA MELLETT” — ez a címe a bécsi hitközség lapja, a Der Neue Weg vezércikkének.

Szinte ugyanazokat írja, amiket mi szoktunk. Megmagyarázza a zsidóknak, hogy létük a demokrácia lététől függ. A zsidók, akiket minden előző rendszer üldözött (dúvában vagy finomabban), csupán a demokráciában találhatnak zavartalan, emberhez méltó életet.

Az osztrák zsidók lapja meg is magyarázza: mi a demokrácia? Mindennemű tekintélyuralmi forma elvetésével a lezáró teljes ellenőrzésnek behatárolt Szabadság, de úgy, hogy ne lehessen vele visszaélni, és ne lehessen a szabadság talaján, mint Hitler és hívei Németországban tették, rábságot teremteni.

Igen — a Der Neue Weg cikke is mutatja, — hogy a világ minden dolgozó zsidó

polgára és munkása a demokrácia katonájának tekinti magát! A zsidó, aki nem ösztönös demokrata, — embernek és zsidónak egyaránt rossz! Az ilyen zsidó kancsukára vagy korbácsra vágjuk!

*

A GYÖKÉRTELENSÉG tragédiájának nevezi Stefan Zweig 1942 február 23-án bekövetkezett öngyilkosságát a new-yorki Alfred Werner a bécsi Der Neue Weg hasábjain megjelent Szerencsétlen világpolgár című cikkében.

Miért lett öngyilkos Stefan Zweig? — kérdezi Alfred Werner... Miért dobta el az életét önkézzel az az ember, akit Jules Romains „a hét legokosabb európai egyikének” titulált?

Válasz:

Stefan Zweig gyökértelenül kódogott előbb Európában, később az Óceán tulsó partján. Seholszem lelte honát. Félig zsidó volt, félig osztrák. Egészben véve: világpolgár. Világpolgár a nacionalizmusok tobzódása idején.

Gyökértelenségéért nem nyújtott kárpótlást sem pénz, sem hír, sem siker.

Nem volt elég osztrák ahhoz, hogy — Ausztriával a szívében — kívárja Ausztria feltámadását. Nem volt elég zsidó ahhoz, hogy — Cion szeretetével a szívében — megtalálja a Szentföldre és ott végleg megtelepedjen. Nem volt elég szocialista sem ahhoz, hogy nemzetközi legyen.

Nem lelte honját a nagyvilágban. Nem tudott nyugalmat találni. Pihenőre vágott. És csak a revolvergolyótól kaphatta meg.

Jaj a gyökérteleneknek! Akár nagyok, akár kicsik! Akár nemzsidók, akár zsidók!

Keresem leányomat

Rónai Andrásné

szül. Gergely Katalint,

Bpest, 1920-ban született, anyja: Rosenberg Otília. Deportálták Égerből, 1941 június 13-án. Utóbbára Fürstwaldban, táborban volt. Nagyon kérem, aki tud róla valamin, értesítse: Rónai Andrásné, Bpest, Dózsa-utca 71. sz. Költészet műteremtő.

Országhoz hazajött munkaszolgálatosok! KI TUD FIAMRÓL,

WEISZ JÓZSEF

budapesti születésű festőművész. Rónai Andrásné, Bpest, Dózsa-utca 71. sz. Költészet műteremtő.

Pályázati hirdetés

A kalocsai congr. izr. hitközség a főúnepekre Muszaf-előimádókat

alkalmaz. Tóra-olvasás, sófartuvás, megkiváncsolt. Előnyben részesül, aki rituális metszre képesítéssel bír, az ilyen pályázó részére — megelégedésen — végleges megválasztás is lehetséges. Önkényekkel felszerelt, fizetési igény megjelöléssel ellátott pályázatokat f. évi augusztus 15. napjáig hitközségünk vezetőségéhez — nyújtandók be. A kalocsai izr. hitközség elnöke: dr. László Miklós hitközségi elnök.

Pedikür

speciális lábápolás

benőtt körömök

szakzszerű, fájdalommentes kezelés,

díjtalan lábvizsgálat

Rences pedikülmesternél Csengery-u. 84

Kivándorlók!

Használt és új

Hajókofferok

és bőröndök

nagy választékban

WEIL Népszínház-26 utca 26

Telefon hívó: 136—816

Kerti székek,

asztalok, sörkimérő pultok, jégsekreányok, biliárdok

olcsón

Rosenfeld

Telefon: 139-274

VIII. NÉPSZÍNHÁZ-U. 31.

PAPIR, IRÓSZER

üzletikönyvek, kartotékok, amerikai naplók és átiró könyvek. WEINBERGER ÉS FEJERNÉI VI. Deák-tér 6. (Anker-palota). Tel.: 420—613.

Nyarlaljon Mátrafüreden

az elismert orv. késer SCHWARZ PENSIOBANI (a volt Klein pensió módja) Fürdővezetők szobák, minden igényt kielégítő ellátást. Cím: Schwarz Ferenc, Mátrafüred Kossuth villa.

Képzett fiatal gyermekgondozókat

keressük egyéves finanszírozás mellett. Gyulai-utca 24. A. Tel.: 114.

Keresem

Weisz Béla

munkaszolgálatos (1901) nyomdász. Bevonult Nagykatánra, 101/3 százmű. Utolsó hír róla, Szatmárból jött. Ertesítést kér róla: Weisz Béla, Budapest, VII. Király-utca 15. II. sz.

Zsidó parasztek

Irta: SÓS ENDRE

I.

Amerikai barátaim elküldték a Jewish Agricultural Society (Zsidó Mezőgazdasági Társaság) évi jelentését az 1946-os esztendőről.

Érdekes olvasmány — érdekes képekkel. Ékes cáfolata annak, hogy a zsidó ember nem alkalmas földművelésre.

Eddig csupán Palesztinában és a Szovjetunió autonóm zsidó területén, Biro-Bidzsánban voltak nagyobb mértékű zsidó agrárkísérletek és agráreredmények. Most megtudhatjuk, hogy az Egyesült Államokban is évről-évre szaporodik a zsidó farmerek száma.

II.

Szó szerint idézzük a mindössze félszázad óta működő Jewish Agricultural Society jelentésének egyik részét.

„Több, mint 5000 európai menekült fordult hozzánk támogatásért és támogatásért. Sikeresült javarészt elhelyeznünk. Zsidó menekült családok élnek és dolgoznak ezer és ezer szára California, Connecticut, Florida, Illinois, Indiana, Maryland, Massachusetts, Michigan, Missouri, New Hampshire, New Jersey, New York, North Carolina és Virginia farmjain. Legtöbbjük a kijelölt határidő előtt visszafizelte a tőlünk kapott kölcsönt. Sok zsidó mezőgazda kitünt a maga vidékén növényneveléssel és állattenyésztéssel tevékenységével. A zsidó farmerek beváltak.”

III.

Igen, a Jewish Agricultural Society büszkén hirdeti, hogy: „A zsidó farmerek beváltak.”

Pedig a zsidó parasztek kilencvenkilenc százalékban más-más foglalkoztak az Ovilágban. Nézzük a jelentés négy képét és képszóvegeit.

Fehétrétkös fiatalembert ábrázol az egyik kép. Hatalmas pulkát öl karjaival. Az aláírás szerint: „A németországi Henry Schmickler koncentrációs táborból került az Egyesült Államokba. Hitler uradomrajzása előtt kis textilgyára volt. A Massachusetts állambeli Whitmanban vásárolt — a Jewish Agricultural Society támogatásával — kis farmot. Ma az egész környék híres pulkatenyésztője.”

Szemüveges, középkorú aszszonyt látunk a másik képen. Mit mond a kísértő szóveg? „Schwartz Hugóné Bécsből került az Egyesült Államokba. A Zsidó Mezőgazdasági Társaság támogatásával szerzett kis farmot a Massachusetts állambeli Tauntonban. Ma ragyogóan menő mezőgazdasági üzeme van, amely különösen a főzelékfélékkel hajt szép jövedelmét. Schwarz Hugóné olyan örömet lel a mezőgazdasági munkában, hogy ma már job-

ban szereti a vidéket, mint a nagyvárost.”

A harmadik kép két férfit, egy öregasszonyt és két tehenet mutat. Alatta ezek a sorok olvashatók: „A Németországból bevándorolt Simon-család gyönyörű farmot épített ki a connecticutbeli Lebanonban. Főleg tejgazdaságukkal érték el bámulatos eredményeket. A képen Leo Simon, az atyja és nagyanyja, tehát három generáció látható.”

A negyedik képen traktort vezet egy középkorú férfi. „Eric Stang 1938-ig iparos volt Németországban. Az Egyesült Államokba érkezve, farmer lett. Ma a New York állambeli Farminclaban a legsikeresebb mezőgazdák közé tartozik és három farmja van, száz hold földdel.”

IV.

Most, amikor a hontalanok nagyobb tömegének beengedését javasolják, kétszeresen fontos felhívni az Egyesült Államok zsidó parasztjaira.

Amerikában komoly mezőgazdasági lehetőségek vannak a bevándorló zsidók számára. Sőt, e téren talán több a siker-lehetőség, mint bármely más foglalkozási ágban... Egyébként nemcsak az Egyesült Államokban akad komoly agrárlehetőség a hontalanoknak, hanem Közép- és Délamerika több államában is. A zsidó földművesek több országba soronkívül is beutazási engedélyt kaphatnak.

V.

A zsidó parasztek mindenütt a zsidóság társadalmi megosztásának egészségesebbé tételét jelentik.

Magyarországon is erős hajlam mutatkozott a zsidó fiatalok körében a földművelésre. Sajnos, erre kevés lehetőség van. A különben, nagyszerű földreform során, amely új magyar országalapítással egyenlő, a földosztó bizottsági tagok sokhelyt elvettek a maradék zsidóság kis földjeit és ezzel megakadályozták a magyar zsidóság naggyobbarányu agrár-munkáját.

A talmi — aranyborju

Irta: ANTAL GÁBOR

A napokban Debrecenben jártam, ebben a szívemhez oly közelálló városban, melyhez — többek között — a felszabadulás nagy élménye köt. És a régi emlékek között bolyongva, az örvendezések és újra-felismerések lázában is észre kellettennem, hogy milyen változásokon ment át a helybeli zsidóság 1945 februárja óta. Milyen megható látvány volt például, amikor felkerestem a férfikorukon túl járó lakóit, kitűző heber tanárt, aki annakidején szállást adott nekünk, s aki annakidején tele volt buval, panaszszal, lelki si-vársággal, mert felesége és két gyermeke elpusztultak a város bombázása alkalmával. Ugy tengett-lengelt annakidején a tanár ur, mint egy árnyék és mikor Auschwitzból megérkezett az első zsidó nő Debrecenbe, heves zokogásba tört ki. És most azt láttam, hogy a tanár ur sivar, rideg lakása meleg és puha otthonná lett, felesége és egy félszázados gyönyörű kislány van a tanár urnak. De nemcsak a tanár ur lakásában tapasztaltam ezt, hanem mindenütt ebben az — aránylag szerencsés — városban, barátaim, az egykor rongyos, kopott, megfáradt „mu-szosok” emberhez méltó lakásokban, emberhez méltó kerek-tek között élnek. Persze, hogy Debrecenben is élnek olyanok, akiknek lelki sebé, törését nem gyógyíthatja be új élmény, idő, vigasz. De én, aki szívemben még az 1945 februári Debrecen képét hordoztam, úgy láttam, hogy a debreceni zsidóság felocsudott, hogy a debreceni zsidóság munkálodik, fejlődik, él.

★

És most mondjuk el itt is, amit Debrecenben is elmondtam és amit nekünk zsidóknak, akik a magyar zsidóság fennmaradását és fejlődését akarjuk, jogunk és kötelességünk őszintén elmondani. Mondjuk ki nyíltan, tiszta szívvel, hogy a fejlődés, a lelki és anyagi gazdagodás csak egyik oldala az éremnek. Az érem másik oldalára egy borju van vésve, az a bizonyos bibliai Aranyborju, mely oly

szemléltetően, szimbolizál egy irtózatot kibátású történelmi tévedést; a vagyon gondolatának mítosszá emelését. Igen, ez az igazság és akármilyen nagyszerű és szívet dobogtató az, hogy volt ostromlótársaim, akikkel annakidején szalmán feküdtem együtt, akik „szemcskát” árultak az utcán, hogy legalább egy ebédrevalót megkeressenek, most lakással, hivatással sokan még csakaddal is rendelkeznek, mégis szomorú az, hogy sokan, ezek közül az egykori mezítelenségek és egykori szalmán-álvók közül elvesztették szívükből azokat az érzéseket, melyekkel akkoriban telítve voltak.

Nem a romantikusokra gondolok, akik azt hitték és hirdették, hogy most egyszeribe eljön az emberi Kánaán. Ezek az ábrándozók, ezek csupán érzelmi alapokból kiinduló-tul-optimisták voltak azok, akik leg hamarabb megfáradtak, mert nem pontosan úgy közelített be minden, ahogyan azt ők a szalmán fekvő kitervelték. Azok a volt bajtársakra gondolok, akik azt mondták és azt érezték, hogy ebből az irtó-zatos történelmi katasztrófából, mely a zsidóságot érte, le kell vonni a minden embert egyaránt érintő tanulságot, s mindennél olyan világért, olyan társadalmiért kell harcolni, ahol Auschwitz, Birkenau és Bergen-Belsen nem fordulhat többé elő. És az a szomorú, hogy látnom kellett olyan volt bajtársaimat és barátaimat, bűnös lennének, ha elhallgatnám a magyar zsidóság egyeteme előtt — akik nagyon jól megértették és felfogták, hogy miről van szó, akik pontosan érezték és tudták, hogy a magyar zsidóság új élete nem képzelhető el lényegesen és valóban új élet nélkül s most mégis belemérültek az Aranyborju imádatába.

A debreceni zsidóság vezetői hivatásuk magaslátán állnak és meghirdették a társadalmi és szellemi harcot az Aranyborju imádata ellen. Azok azonban, akikre ez a nevelés és felvilágosítás a legjobban ráférne, nem is jönnek közelbe a zsidó társadalmi és kulturális életnek, mint ahogy irtóznak mindentől a közösségi élettől. Mondjam el, hogy résztvettem egy igen fontos kérdéseket tárgyaló zsidó összejövetelen, s mikor megkérdeztem, hogy ezek és ezek, akiknek a kérdések megoldásában igen nagy felte-tőségük és szerepük volna, hol vannak, valaki így válaszolt: „No, azokat ilyenkor csak a strandon találod meg. Nem jönnek azok oda, ahol, munkáról és felelősségről van szó!”

★

Persze, hogy jogunk van strandra menni, — különben

VIGYEN MAGÁVAL
NYARALÁSRA IS EGY JÓ KÖNYVET
Dr. LANGER NORBERT
ÖTNYELVŰ KÜLCSÖNKÖNYVTÁRÁBÓL
ANDRÁSSY-UT 58
 Elfizetési díj csak
HETI 2 FORINT!
 Refrattkozás bármikor. Naponta cserélhet.

ha az olyan szép, mint a debreceni, nagyerdő-strand! — Ilyen kánikulában, ilyen poklok tüze után! Jogunk van az élet-hez, jogunk van az élet örömei-hez is! De nekünk, akik megmaradtunk, nemcsak jogaink vannak, hanem súlyos, el nem mulasztható kötelességeink is. Ilyen kötelességünk például az, ha közösségi ügyekről van szó, akkor ne csak néhány forintot — vagy még azt se! — vessünk oda, hanem hagyjunk ott mindent, izületet, szórakozást, strandot és magunk is vegyünk részt az egész magyar-zsidó közösség jobb és biztosabb jövőjéért küzdő munkában. Még rá-döbbenhetünk erre s ha kicsit elkésve is, de tanulhatunk a multból és nem egyszer a jelenből is. Aki azonban nem akar tanulni, azt a magyar zsidóság feltörekvő dolgozó tömegei egyszerűen elsöprik a Borju Ol-tára mellől, melyről egyesek még ma is azt hiszik, hogy aranyból van, ha pedig megkérdezzük, kiderül, hogy nagyon is talmi, ócska pakfong csupán. Az Isten Ol-tára, az Igazság Ol-tára nincs aranyból, hanem kinből és veritékből, mégis maradandóbb, mégis többet ér. Testvéreim! Mindenkinék helye van mellett!...

Nagybaczoni Nagy Vilmos: VÉGZETES ESZTENDŐK

1938—1945

Az utolsó idők legérdekesebb memoár-kötetének nevezhetjük minden tulzás nélkül *Nagybaczoni Nagy Vilmos Végzetes esztendők, 1938—1945.* című kötetét, amely most jelent meg a Körmendy-kiadóvállalat kiadásában.

Nagybaczoni Nagy Vilmos ama kevesek közé tartozott, akik a prefasiszmus idején tisztán látták a dolgokat és tudták, hogy hová vezet az a végzetes politika, amely a németek kezére játszotta az országot. De túl a politikai tisztánlátáson, nagybaczoni Nagy Vilmos már csak azért sem asszisztálhatott, a prefasisztikus rendszernek, mert annak legtöbb ténykedése szöges ellenében állott az ő tiszta emberségével.

A magyar zsidóság sohasem felejtheti el, hogy *Nagybaczoni Nagy Vilmos volt az, aki mindent megért, ami módjában állt a munkaszolgálatosok helyzetének megváltoztatásáért és olyan időkben próbált szembeszállni az antiszemitizmus árjával, amikor ezzel még személyes szabadságát is kockáztatta.*

Nagybaczoni Nagy Vilmost 1944-ben deportálták a németek. Ugyanaz a sors jutott nagyjából osztályrészül, mint amiben azok részesültek, akiknek emberi életlehetőségéért utolsó pillanatig küzdött. A kortárs igazán érdekes feljegyzéseit tartalmazza *Nagybaczoni Nagy Vilmos könyve.*

A vigasztalás szombatja

„Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet, ugymond a ti Istenetek! Szívéhez szójátok Jeruzsálemnek és hirdessétek neki, hogy letelt az ő nehéz szolgálata, hogy le van róva az ő bűne, hogy elvette az Örökkévaló kezéből minden bűnróvásának kétszeresét... Minden völgy emelkedjék, minden orom és bérce hajoljon meg, a zengugos legyen simává, a szakadékos sikká, hogy megnyitalkozzék az Örökkévaló glóriája és minden test együtt lássa, hogy az Örökkévaló ajka szólt!” — így hangzik e heti szent szombatunkon a próféta vigasztaló szövege. Az hó 9-e előtt három szombaton három prófétai jeddőbeszéd hangzott el templomainkban — most a nagy évszónap után hét szombaton át prófétáink vigasztaló hirdetéseit olvassuk fel délelőtti istentiszteleteinken a soros heti Tóra-olvasmányok után.

Párbeszéd keletkezik Izrael és Isten között, hétről-hétre folytatódik. Jöközódik a vigasz szövege. Hét hét alatt újra meg újra panaszkodik Ción, de az Ur vigasztalása

szól a prófétához és a próféta hirdeti Isten szavát. Már a fenséges ünnepnapok szent közelségében olvassuk az utolsó vigasztaló hirdetést, a letediket, amely örömhimnuszú magasztosról: Ujjongva örvendek az Örökkévalóban, vidul az én lelkeim Istenben, mert öltöztetett engem az üdv ruhába, az igazság palástjával övezett engem, mintegy völgegyt, aki papi fejdísz vesz magára, mint egy menyasszonyt, aki ékszereivel díszíti magát.

...Izrael örök történelme teljeseedik ki e heti vigasztalásában: a sorscsapás után a végzet után a vigasztalás — a jobb jövő ígérete. A gyásznapok után Izraelben mindig előjönnek a vigasztalásnak szombatjai — az élet, az öröm, a jövő boldogság ajándéka... A próféta szava egyre szól, Isten örök ígéje valósnul: „Elszárad a fű, elhervad a virág, mert az Örökkévaló lehelle rájuk; ő, valóban hervadó fű a nép! Elszárad a fű, elhervad a virág, de Istenünk ígéje örökre fennmarad!”

KATONA JÓZSEF

Szovjetoroszországi zsidó hirodó

A szovjet-jiddis sajtó részletesen ismerteti Gromikó-nak a Palesztina kérdéssről elmondott történelmi jelentőségű beszédét, amelyben hitet tett Palesztina önállósága mellett.

A moszkvai jiddis színház tagjai több u. n. brigádot szerveztek, azzal a céllal, hogy a nyár folyamán a szélszórán fekvő zsidó telepések részére előadásokat mutassanak be.

A napokban hagyta el a sajtót a legkiválóbb szovjet-jiddis lírikusnak — Kvilkónak — „A szavak éreznek” című legújabb verses kötele.

Az Einikkett szerkesztősége, a moszkvai jiddis írók szövetsége és az Emesz könyvkiadó-vállalat közös konferenciát hívott egybe a szovjet-jiddis irodalmi élet fejlesztése céljából. Ez alkalommal különböző irodalmi pályadíjat tüzték ki.

A csernovitzi főiskolán több mint nyolcszáz zsidó hallgató tanul. A diákok az elmúlt hónapban Sólom Aléchem emlékestét rendeztek, amelyen Goldblatt, a moszkvai jiddis

színház Sztláin-díjas művésze interpretálta a nagy író műveit.

A szovjetoroszországi jiddis sajtó az elmúlt hetekben ünnepelte Herz Meise-nak, a fehér-oroszországi zsidó szellemi élet vezetőjének 80. születésnapját, aki mint újságíró és mint a zsidó szerzett névnek megbecsülést.

Tíz évvel ezelőtt halt meg a szovjet-zsidóság legkiválóbb festője és grafikus, Jehuda Pen. Képeinek tárgyát a zsidó népiéletből s a forradalom eseményeiből merítette.

A szovjetsajtó meleg szavakkal méltatja egy Üzbégisztánba került zsidó mérnök, Ábrám Malzen teljesítményét, aki tudományos kísérleteinek eredményével a középázsiai gyapottermelést igen magas fokra fejlesztette.

A birobidszani zsidó írók szövetsége most adott ki egy több száz oldalra terjedő *Almanachot*, melyben az ottani zsidóság életét mutatják be.

A birobidszani falvak színházi nagy olimpiászra gyűl-

tek egybe, hogy népiünnepély keretében mulassák be képe-segeiket.

Pfeffer — az Antifasiszta Zsidó Szövetségének elnöke — hosszabb cikkben foglalkozik az európai antiszemitizmus jelenségeivel és Eresen elítéli, hogy a németországi amerikai évezetben több közismert fasiszta gyilkos — így a görög zsidóság lemezárlója — szabadon járhat-kelhet.

Az elmúlt hetekben hatalmas sikerrel mutatta be a moszkvai szimfonikus zenekar M. Weinberg „Zsidó rapszódia” című kompozícióját, amely a zene nyelvén a zsidó nép tragédiáját és hősi küzdelmeit fejezi ki.

V. B.

Holtá-nyilvántáshoz

szükséges adatok szakszerű felkutatását vállalja

Dr. Békési Tibor

Dr. Haraszthy Vince

nyug. rendőrelvezredek magánnyomozó irodája, Megfigyelő Nyomozó Informall

Budapest, VII., Erzsébet-kt. 17., III. 14. Telefon: 222-862.

Perfekt gépirónót

keresek állandó állásra. „Izraelita 4248” jellegre Block-nerhez, Városház-utca 10.

Szörme különlegességek

Pézsma Lovasi Itha szűcsnő

Dohány-u. 1. Tel.: 421-265

Spanyol, angol, francia,

OROSZ

nyelvórák

BERLITZ

IV., Vörösmarty-tér 2
Telefon: 181-012

45 ÉVES, intelligens, több év gyakorlattal, házzvezetői állásért változtatna magánához, ki-nek üzletében segítséget tudna. „Abszolút meghízható” jellegre a kiadóba.

Üzenet Párisba

Írta: SZILÁGYI GÉZA

NEM VÁRT HATÁST kellett egy párisi olvasónk érzékeny lelkében a Hitler teremtette pokoli alvilág logmelyéről az irgalmas napvilágra térő páriák nélkül visszavánszorgott zsidó nőknek sokféleképpen hangszerek, de egyazon vezérmotívumot variáló panasz-dalok, amelyeket most már hosszú heteken át igyekezett kótába szedni az Uj Élet hasábjain e soroknak minden ember jajtól fogékonyan megremegő írója. Párisi olvasónk egy nagyon érdekes levélben ösztönöz megütközik azon, hogy a nők a nyilvánosság előtt panaszkodnak (immár megsokasodott cikkeimen át). „Nem hinném — írja —, hogy még pár évtizeddel ezelőtt akadna volna zsidó nő, aki a nyilvánosság előtt ismertette volna, akár névtelenül is, érzelmi álláspontját, férjhezmenési szándékait és idegen férfiak részéről történt, meglehetősen miatt panaszkodott volna. Anyáink nőiesebbek és öntudatosabbak is voltak. A zsidó családi élet pedig annyira érzékeny és tisztas volt, hogy azok a nők, akiknek valamilyen oknál fogva nem volt férjhezmenési esélyük, — és ezek akkor se voltak a nők legalacsonyabbrendű rétegeiből valók — megkeresték és megtalálták a saját családjuk körül vagy egyéb foglalatosságban életük komoly és szép tartalmát. Sőt, nem egy esetben, hasonlóan a mához, komoly kenyérkereseti küzdelemet is folytattak, anélkül, hogy nőiellen panaszokkal nemcsak magukat de a zsidó nőről alkotott vélemény is megrontották volna. Kerülöm a szót, de ki kívánczik: ennél igazán több női büszkeség és szemérem volt anyáinkban.”

PÁRISI OLVASÓNKNAK FELFOGÁSÁT tisztelem ugyan — ezért is idéztem pontosan —, de nemcsak nem azonosított magamat vele, hanem, amennyire hangomtól telik, tiltakoznom kell ellene. Még nem ingatható, a szenteket megillető hódolattal meghajolok anyáink előtt. Ez a mélységesen őszinte hódolat eszemnek is, szívemnek is elháríthatatlan parancsa: a legelevenebben él bennem és élni is fog mindhalálig. De ugyanilyen őszinte és éppolyan erős hódolat érzést hajlít meg a mai nők előtt is. Nem tudom, párisi olvasónk is Magyarországon szenvedte-e el az apokaliptikus borzalom agyagtépő és vort bomlasztó éveit. Ha itt gyöttrődött ő is, amilyen jó szemének mutatják sorait, észre kellett vennie, hogy a zsidó nők java — színvalon megállapításánál embertömegeknek nem az alját, hanem a javát kell érték-mérőn figyelmebe venni, — milyen példának viselkedett. Anyáinknak vagy akár

nagyanyáinknak is sokszor kellett magukért és szeretteikért mostoha körülményekkel harcolniuk, de még a hajdani legmosolygósabb körülmények is eltörpülnek ahhoz a gyilkos végzethez képest, mely megsemmisítéssel fenyegette nem annyira a maguk, mint inkább családjuk megmentésére törekvő mai nők fizikai létét is. Anyáink fedhetetlen kötelességérzetét állották meg helyüket nagy viharok közepette is, de mennyire szelídebbek voltak e helyi viharok mellett az egyetemes világvihar mellett, amely a legszörnyebb pokolba üzte a mai nőket legtöbbször családostul. És ezekben a zsidó mártírológiában példátlan megpróbáltatásokkal járó években — sok ezer tanu van rá — a mi asszonyaink és leányaink tulajdoni többsége sehogyan sem maradt anyáink és nagyanyáink mögött.

A MAI ZSIDÓ NŐ kötségeitől más, mint a félszázad előtti, nem mondom, hogy különbözik nála, ámde — és itt szembehelyezkedik felfogásom párisi olvasómnak feltehetően jóhiszemű, csak hogy szerintem nagyon téves felfogásával, általában esőppel sem átlátható és alacsonyabbrendű. Amilyen messze esik az ötven év előtti világ a félszázad letelte után gyökeresen megváltozott mai világtól, éppen olyan messze esik ez elsüllyedt világ minden nőjétől, tehát a zsidó nőtől is a most szörnyű vajadások között megszülető világ minden nője, tehát zsidó nője is. Messze esik ugyan, de minden megtevesztő látszat ellenére negyfélszázadban nem rosszabb a régénél. Igazságtalanság az 1947-ik esztendő nőjétől, őrlő két világ-felfordulás után, olyan világ-felfogást várni és követni, mint amilyet vallott és gyakorlatban is érvényesített a századforduló szinte már legendás és mint utólag kiderült, csak látszólagosan idilliikus, megtevesztően álbékés években a ferencjózsefi kor zsidó és nem zsidó nője. A mai zsidó nő, nem a múlt és átmeneti külsőségeket, hanem a

leglényegét nézve van oly nőies, mint minden tiszteletre érdemes anyáink voltak. Ami pedig az öntudatoságot illeti, bárhogyan értelmezem is ezt a sokértelmű szót, nemcsak vállalhatják a versenyt anyáinkkal, hanem ebben a szándéktalan versenyben, amelyet a legszörnyűbb idők megpróbáltatásai kényszerítettek rájuk, kitüntetéssel tevék le a mestervizsgát. Ha nem akarjuk a hamis tanu visszatérítő szerepét játszani, mindannyiunknak, akik itt szenvedtük végig a legutóbbi évtizedet, csakis ez lehet és kell is valahánknak.

A NŐI BÜSZKESÉG ÉS SZEMÉREM ellen vétenek a párisi levélíró ballhite szerint azok a mai nők, akik a nyilvánosság előtt hangosan panaszkodnak, újabb családalapítási vágyaktól eltevé, azokra a zsidó férfiakra, akik idegen asszonyokkal keresik boldogságukat. „Bár kétségtelenül magamra vonom a párisi levélíró nehezítelését, akárkinék eselleges ellenvéleményével szembenézve, kijelentem, hogy valamennyi teremtet embernek elvitathatatlan joga van arra, hogy a sorstól neki jutott eszközökkel kifejezze fájdalmát és panaszkodjék a leheletességnek pillanatonként változó körülmények között, akár nagyobb nyilvánosság előtt, akár írásban, akár halkabban, akár hangosabban, akár finoman, akár nyersen. Ez ugyanis általános, egyetemes emberi jog, amely magától értetődően egyformán jár férfiaknak, nőknek. Minden joggal persze vissza is lehet élni. Ámde akik szükség esetén megokoltan, akár csak szubjektíven megokoltan is élnék ezzel az ősjoggal, nem vétenek — utóvégre 1947-ben élünk és nem a francia forradalom előtti ancien régime években — egyáltalában nem vétenek a női büszkeségnek és szeméremnek sokféleképpen kodifikált és még többféleképpen magyarázott erkölcsi törvények ellen. A fájdalomtól vonagló zsidó nő, aki nem mer, nem akar, eselleg nem is tud panaszkodni, aki magába fojtja legnagyobb lelki gyötrelmét, a modern mélylélekten tapasztalása és tanítása szerint sem nem büszkébb, sem nem szemérmesebb annál a nőtársánál,

aki nemcsak önmagának, hanem másoknak is panaszokodik, aki tüzet káldt, ha rágyújtják lelkének házát, aki értékének tudatában nem akar segítség nélkül elpusztulni, hanem a közönsé sivatagában riasztó szóval felhívja magára a figyelmet. Ne felejtjük el, hogy a mai zsidó nők javarésze felszabadult, önzet, magabiztos ember, akik azonban magánossá vert a kegyetlen sorsa és aki e magánosság nehezen elviselhető gyötrelmei ellen keresi az Isten és természetadta orvosságot, a testileg, szellemileg és lelkileg hozzáillő férfit. Ez a keresés azonban nem történhetik lecsukott szájjal, álszemérmesen szenteskedve, hanem csak nyíltan és őszintén. En éppen ebben az őszinteségből látom a mai zsidó nő öntudatoságának legbűszkébb jelét. A lélek legstílebb mélységeihez közelodott, korszakalkotó zsidó tudós, Freud Zsigmond, az általa feltalált lélektan és kifiznomult eszközeivel a maguk és mások iránti őszinteségre szerette volna ránevelni az embereket, mert ebben látta a test-lelek egyképpen kinokkal sújtó elfojtásnak leghatásosabb ellen-szerét.

PÁRISI OLVASÓM ugyálszik nem vette tudomásul, hogy a legnagyobb tiszteletet és tőrdet hajtó hódolattal megérdemlő anyáink és nagyanyáink mennyit szenvedtek amiatt, hogy sok mindent, lelkibe és életbe vágott tudatos és tudatlanul el kellett fojtaniok — olyasmint is, amit a mai nőkkel bátran és olykor önmaguk iránt is kiméltelenül megmondhat és kivallat őszinteségük. En mint pszichonaalitikus csak az elfojtások feloldásának módszereit javallhatom és csak az őszinteségnek, a szükség esetén hangos őszinteségnek, még ha esztétikailag nem mindig szép is, foghatom a pártját. Ha az én női levélíróim nagyon kintódva lenyelték volna imnivalójukat, nem büszkeségüket dokumentálják, nem szemérmességük-ről tesznek tanúságot, hanem csak önceszélyes oktalanságukat és lélekölő maradáságukat bizonyítják be. Ámde háláegészséges életőszítőnek és jézan eszüknek, álszemérem és álbüszkeség nélkül becsületesen őszinték mernek lenni. Ez pedig elemi kötelességük volt maguk és tollat nem fogó, de velük bizonyára mindenben egyetértő nagyszámú társnőik iránt is.

A hosszú, de mindig érdekes, közérdekű ellenvetésekre ösztönző párisi levél többi részére legközelebb próbálom majd válaszolni. Ezzel kétségtelenül nemcsak — a közönség köréből jövő hozzászólások tömege bizonyítja — az olvasók sürgető kíváncsiságának teszek eleget, hanem az író súlyos felelősségét mindjobban átérző lelkem parancsának is.

Munkaszolgálatosok Országos Antifasiszta Szövetsége
SIREMLÉKBIZOTTSÁGAI: VI, BAJCSY-ZSILINSZKY-UT 5.

Az exhumált és Rákoskereszturn eltemetett

munkaszolgálatos mártiroknak siremlékeket

Állítunk. Értekezletek a JOINT kulturteremben, V, Sas-ut. 6. II.
A Nagytenken érdekeltek részvételével július 30-án 7-kor
A Közegen érdekeltek részvételével július 31-én 7-kor
A Hídegyes—Honamajorban érdekeltek részvételével aug. 1-én 7-kor
A Pusztavámon, Ágfalván, Sopronban, Füzessabonyban érdekeltek részvételével aug. 4-én 7-kor
mikor is a mártírok bevésendő pontos személyi adatai közlendők. A munka megkezdése utáni jelentkezéseket nem vehetjük figyelembe.

Gózon Gyula legemlékezetesebb szerepe

Nem szólva a mai leges-legfiatalabb nemzedék fiairól és leányairól, azok vessenek rám követ, akik még nem gyönyörködtek Gózon Gyula és felesége Berkó Lili ragyogó művészetében. Mi többiek azonban ugye elmondhatjuk, hogy szebb, melegebb, szivesebb beszédű színésznőt és igazabb, eredetibb komédiást kettejük-nél, nagyon, nagyon keveset ösmernünk. No és hogy Gózon Gyula, beszélő-színészi művöltán kívül, milyen — operacénes is volt (igen, igen, operacénes! ez nem sajtóhiba!), azt éppen a sorok írója bizonyítja, aki néhai Polgár Károly, egykori pozsonyi színházgátlónak a testvéröccse és aki tanuja voltam annak az operaelőadásnak, amelyen bátyám egykori tagja és felfedezője Gózon Gyula Luna gróf szerepében ragyogó sikert aratott...

Na de most nem erről van szó. Hanem arról a Gózon Gyuláról, aki idők mulásával az ország legelső színpadára, a Nemzeti Színházra került és hál a Gondviselésnek, ma is ott ragyogtatja művészetét. Azt is tudnunk kell, hogy Gózon Gyula mindeddig megmaradt hírhű zsidónak, sőt kis pátriájának hitközségi életében vezető tisztséget vállalt.

A mindnyájunk nyakába szakadt „rémvilág” fédején azonban, nem neki való szerepei osztott reá a sors, amelyet azonban a jó Isten segítségével szintén sikeresen oldott meg és ez az, amit itt följegyez a krónika írója. És ki tudja, talán nem is annyira a mai idők olvasói, hanem a — történelem lapjai számára.

Emberi művöltánk örök szögyene marad, hogy volt idő, amikor sokszázeczernyi más ember társunkkal együtt a Gózon-házaspárnak is, akik Rákossigeten lévő kis családi házacskájukban éldegéltek, heteken, hónapokon át — bujdosniuk kellett. A családi házacskájukban ugyanis német SS-briganták ütöttek tanyát, majd nyilas rablógylkosok, akik egyre hordták, hurcolták el onnan az

ártatlan emberek tömegeit. De végre, végre, 1945 januárjában, — amikor még Pesten, Budán iszonyatosan dörögtek az ágyuk, — megjelentek Rákossigeten a megváltó oroszok, akik élükön Leokomovics alezreddessel, pontosan a Gózonék portáján kötöttek ki. Halálos kimerültségben, éhesen, bűrig lesóványodottan előkerültek Gózonék is rejtékhelyükről és ha fogytán volt az ő kicsi kis élelészletük is, a legelső tetűk az volt, hogy az oroszokkal jött tizenhárccal, ugyancsak leromlott munkaszolgálatosnak enni adtak, akik ugy nekiestek az énnivalónak, mint az éhhalálraítéltek! Gózonékat súlyos gond győrtörte az élelmihiány miatt, amikor hogy, hogy nem, Leokomovics alezreddes Iván nevű legénye betéved hozzájuk és azt követeli, hogy Gózon Gyula azonnal jelentkezék a gazdájánál. Gózonnak, leromlottsága miatt, jártányi ereje sincsen és bár hiába kéri a fiút, hogy talán majd másnap valahogyan odavánszorog, kisvártatva két szuronyos orosz katona jön érte és viszi, viszi az alezreddes elé.

— Hogy hívnak, mi a foglalkozásod, — kérdezi az alezreddes?

Gózon megmondja, mire Leokomovics rászól:

— Adj elő valamit, akármit!

— Képtelen vagyok, hiszen állni se tudok a lábaimon, — szabadkozik Gózon, de az alezreddes nem tágít, újra nógatja, mondván:

— En is színész vagyok. Szavalt valamit, vagy énekelj!

Erre Gózon erőre kap és egymásután szaval híresebb klasszikus szerepeiből egy-egy részletet, Leokomovics figyelemmel hallgatja, rá is ismer mindegyikre, noha Gózon természetesen magyarul szaval, azután az alezreddes kezd szavalni, persze oroszul... mire a „két színész” örömeben egymás nyakába borul, mint két testvér. Gózon azonban nem tud szabadulni attól a mérhetetlen gondjától, hogy odahaza nincsen egy falatka kenyér, egy szem énnivaló sem. El se kell panaszkodnia mindezt Leokomovicsnak, aki máris odaszól hűséges Ivánjához, az meg sarkon fordul, „elrohan és visszatérve két zsákot cipél a hátán, teli kincsekkel érő kenyerekkel, hússal, zsírral, liszttel, cukorral és mindenféle jóval és ugyanezt megismétli egy-két nap múlva többször is. Gózonék boldogsága leírhatatlan. De fájdalom, csak rövid ideig tart, mert az oroszok szakadatlan beözönlése következtében, néhány nappal később ugyancsak az ő portájára néhány hadnaggyal, főhadnaggyal az élén más orosz csapat érkezik, az ottlevőket írgalmatlanul kiűssék és odatér-

lepszik. Gózonéknak is men-niök kell, de Gózonnak az az ötlete támad, hogy segítséget kér Leokomovicstól. El is rohan hozzá, aki meghallgatja, hazaküldi és arra kéri, tegyen úgy, mintha nem ismerne egymást... Fél órával később megjelenik az alezreddes az újabb orosz tiszték és legények körében, azok meg pár perccel később eltávoztak Gózonék hátlékából anélkül, hogy akár csak egy szál gombostűt is elvesszelt volna, Gózonék pedig máig is zavartalanul ott vannak édes kicsi hajlékukban. Leokomovics alezreddes azonban még egy ízben elkötögette Gózonékhöz s ahogy körüléz a lakásban, a falon megpillant egy bekeretezett halálórási emlékeztető „évszám-táblát.”

— Mi ez? — kérdezte tőle németül, mert az orosz alezreddes hibátlanul beszélt az egyébként általa is utált, gyűlölt náció nyelvét, de mivel

Gózon oroszul nem tud, kénytelen-kelletlen németül beszélgette egymással, s ahogy megtudta, hogy mit tartalmaz az emlékeztető, megkérdezte még Gózont:

— Zsidó vagy?

— Igen! — szölt a felelet.

— En is! — mondta látható büszkeséggel, kétségkívül az ártatlanul mártírsorsra jutott s a német-nyilas rablógylkosok által kivégzett hitsorsosainak százazreire gondolva...

Pár pernyi elmélázás után, Leokomovics alezreddes újra megölelte Gózon Gyulát, majd megint föléledt benne a művészember, újra szavalni, énekelni kezdtek és eltéphetetlen barátság szövődött közöttük, örök-időkre.

Ezeket mesélte 1945 januárjának történelmi napjáról Gózon Gyula, Nemzeti Színházunk büszkesége, a Fészek-klubban.

1947 nyarán.

POLGÁR GÉZA

Löv-emlékünnepe a szegedi városházán

Szeged városa vezekelni akart a múlt bűneiért és a három esztendővel ezelőtt kiűzött és a hontalanságban elhalt Löw Immánuel emléke előtt kegyelettel hódolt halálá harmadik évfordulóján. A sárgacsihagos, nagy halott árnya bevonult a szegedi városháza fellobogózott közgyűlési termébe.

Ezt megelőzően, július 19-én, dr. Antalffy György, Szeged h. polgármestere előadást tartott a rádióban Löwről. „Mennyi kegyelettel és szeretettel kell áldozni a nagy főpap emlékének — mondotta —, hogy ezt a hűnt jóvá lehessen tenni. Halála harmadik évfordulóján az ország és a földkerekség minden igaz magyarja kegyelettel emlékezik meg Löw Immánuelről, a hűdős szegedi magyar főpapról.”

Az emlékünnepe másnap délelőtt folyt le a városháza dísztermében. A nagyszámú hallgatóság sorában ott volt a Löw-család, dr. Pálffy György főispán, Dénes Leó polgármester, dr. Bálint Sándor és dr. Greguss Pál egyetemi tanárok. A szegedi zsidóságot hivatalosan dr. Frenkel Jenő főrabbi és Stern Márton elnök képviselték. A szegedi hitközség körusának gyászéneke után dr. Lőkös Zoltán, Szeged közművelődési tanácsnoka, emelkedett szellemű megnyitójában sürgette Löw Immánuel kész szobrának felállítását a szegedi nemzeti emlékesarnokban és emlékének utca-névvel való megörökítését. Dr. Scheiber Sándor — Szeged városának meghívására — „Löw Immánuel és a zsidó néprajz” címmel tartott előadást. Méltatta Löw Immánuel megjelent néprajzi tanulmányait, majd nagy műveinek: a Flora der Juden-nak, továbbá a Fauna der Juden és

Mineralien der Juden megjelenő fejezeteinek néprajzi vonatkozásait vázolta. Dr. Péter László felolvasása Löw Immánuel és Kálmány Lajos, a legnagyobb magyar folklorista, barátságát ismertette a legújabb napvilágra került levelezésük alapján. Dániel György művészi tolmácsolásában részleteket mutatott be Löw Immánuel beszédeiből. „A fagyűlölet ne agyarkodjék többé — hangzott fel Löw prófétai szövege félkészsárad távolából. — Elég, hogy újra fajzott az üldözés, amikor méltát a megosztva-uralkodás álbölcsésége megtermékenyít a közös ellenünk nyomorúságos kenyere a fajok ellentétének felkeltése volt.” (Löw Immánuel beszédei. Szeged, 1900. 288.).

A templomi énekkar zárta be a világhírű pap és tudós emléket méltó módon idéző ünnepélyt.

Scheiber Sándor.

DEUTS és NAGY

textilnagykereskedés
VII., Madách-tér 3. T.: 423-599

**PAMUTÁRUK
FÉRFI- ÉS NŐI
SZÖVETEK
BÉLÉSÁRUK
MÚSELYMEK
TIPUSCIKKEK**

sorozatjegy ellenében
nagy választékban állanak
vevőink rendelkezésére.

Gyermekágy, nyugágy,
bikini, jachtkaró,
egyetlenben **VICA-nál**
Nagyatádi Szabó-utca 50
Király-utca szorok.

**Tengerentúli
szállítások**
„Intercontinentale”
R. T.
Budapest, V, Nádor-u. 30
Telefon: 129-545*
129-544, 129-543
129-542

Az amerikai zsidóság drámai memorandumuma a Nemzetek Szövetségéhez

Abban a nagy küzdelemben, amely Palesztina kapuinak a zsidóság előtt való megnyitására folvik, drámai momentum és történelmi okmány az a memorandum, amit az amerikai zsidóság néhány héttel ezelőtt az Unohoz eljuttatott. Az American Jewish Conference, amely az újvilágban élő zsidóknak több mint száz társadalmi organizációjának csúszsra és magában egyesíti pl. a munkáspárti zsidó szervezeteket, a rabbi egyesületeket, hatalmas memorandummal fordult a Nemzetek Szövetségéhez.

A jogalap

Miután visszatekintést tettek arra a harcra, amit az amerikai zsidóság Izrael országáért folytatott, megállapítják, hogy a zsidó nemzeti otthonra való igényt, ami a palesztinai mandátumban van lefektetve, a zsidó népnek adták meg, nem a palesztinai, vagy európai, vagy akár a délamerikai zsidóságnak, hanem a zsidó népnek, mint olyannak. Az amerikai zsidóság pedig, mint a zsidó nép legnagyobb fennmaradt része, joggal léphetett fel ennek az ígéretnek megtartásáért. Ezután arra hivatkoznak, mindenki megértte, ami hatalmukban állott, hogy segítséget nyújtsanak a zsidóknak, bárhol is legyenek. Az Egyesült Államok zsidó közössége 1946-ban száz millió dollárt teremtett elő újlepítési és telepítési feladatokra, valamint Palesztina felépítése végett. 1947-ben már százharven millió dollárt kértek, ezt az összeget is előteremtik. A zsidó történelemben még nem volt példa arra, hogy a népnek egy része ennyit áldozzon bajba jutott testvéreikért. „De kétségkívül megmondani a világ népének, hogy ezt a kötelezettséget a zsidó közösség nem tudja egyedül vállalni és nem sokára el kell jönnie annak az időnek, amikor ezeket a hozzájárulásokat nem a napi segélyezésre költik el, hanem konstruktív célokra, vagyis arra, hogy a támogatással letelepítsék és ezáltal azok önállóak és befektetők legyenek.

A hontalan európai zsidók nem repatriálhatók

A tények teljes félreismertetését jelenti az az állítás, hogy a hontalan zsidók szeretnének visszatelepülni, vagy letelepülni azokban az országokban, ahol pillanatnyilag vannak. A hontalan zsidók túlnyomó többsége, akik most Németországban, Ausztriában és

Olaszországban tartózkodnak, Palesztinát akarják otthonuknak. Minden illetékes megfigyelő, aki foglalkozott az európai zsidóság nyomorával, egyetért ezzel a megállapítással.

A memorandum a fenti megállapítás megerősítésére több nagytekintélyű személy nyilatkozatára hivatkozik. Így többek között Earl G. Harrison, Truman elnök külön kiküldöttjére, aki a hontalan személyek helyzetéről tett jelentésében többek között a következőket írta: „Jelméltelné Chajim, hogy a főmegoldása és sok tekintetben az egyedüli reális megoldása ennek a problémának az, hogy az összes németországi és ausztriai nem repatriálható zsidókat gyorsan szállítsuk ki Palesztinába. Hogy hatáson legyen e lev, nem szabad túl sokáig elhúzódnia. Bőrségesen be van bizonyítva, hogy a hadseregnek képesek pementek százezrekkel, de az emberek millióit is gyorsan és hatáson át helyezni egyik országból a másikba. Az aránylag kis zsidó zsidóságnak Németországból és

Ausztriából való elköltöztetése nem jelentene nagy problémát a hadseregnek.”

Joseph T. Mc. Narney, az USA korábbi németországi parancsnokló tábornoka, akinek ügykörébe tartoztak majdnem kétféven át a hontalan személyek, így nyilatkozott 1947 április 4-én: „Nem látok más megoldást a zsidóság számára, mint hogy Palesztinába menjenek.”

Bernstein Fülöp rabbi, aki az USA hadseregének európai főparancsnokságnál beosztott tanácsadó volt, 1947 májusában az Egyesült Államokba való visszatérése alkalmával így nyilatkozott: „A zsidó élet számára nincs tartós biztonság, megalapozott remény és lelki-békesség ebben a gonosz országban (Németország). Palesztina a legtöbb hontalan zsidó vágya és fenntartó reménye. Ezek az emberek el vannak határolva, hogy Palesztinába menjenek, tekintet nélkül börtön veszélyre és viszonylagosságra és semmilyen földi erő nem tudja megállítani őket.”

A zsidó nemzeti otthon több mint menekültügyi probléma

Az amerikai zsidók nemcsak azért érdeklődnek Palesztina iránt, mert abban a zsidó menekültek menedékhelyét keresik. A zsidó állam visszaállítása azért is fontos, hogy a náci poklából kiszabadult személyek biztonságos körülmények között olyan otthonhoz jussanak, ahol képesek lesznek arra, hogy saját sorsukat legyenek. Ha úgy tekintünk a zsidó kérdésre, mint egy menedékhely keresésének problémájára, ez annyit jelentene, hogy teljesen félremagyarázzák és tulságosan leegyszerűsítik az ügyet. Az európai hontalan és kizsolt zsidók elhatározták, hogy többé nem fog gubbasztani obskurus buvóhelyeken. Meg kell adni tehát a zsidóknak a jogot, hogy korlátozás nélkül menjenek Palesztinába és meg kell engedni nekik, hogy olyan gazdasági és politikai állapotokat teremtsenek, amely progresszív irányba lendíti a gazdasági állapotokat és felemeli mindenkinek életstandardját, új lehetőséget ad a lakosságnak, zsidóknak, keresztényeknek és araboknak egyaránt.

A végső konklúzió

Sürgetik, hogy a Jewish Agencyt ruházzák fel teljes jogkörrel a palesztinai bevándorlás szabályozására és adja-

nak neki megfelelő hatalmat, amely szükséges az ország felépítéséhez, a közvetlen zsidó bevándorlás és letelepítés elősegítéséhez. Biztosítani kell, hogy Palesztina a zsidók szabad állama legyen és így hajtsák végre a Balfoure deklarációt és a mandátum célját.

E program végrehajtása lényeges eleme az Egyesült Nemzetek ünnepélyes ígéretének, amely olyan világ teremtését tűzte ki célul, ahol igazság, biztonság és szabadság uralkodik. Enélkül az Egyesült Nemzetek általános céljai tragikusan meghiusulnának és hiábavalóvá lesz minden nép küzdelme és áldozata, amit a második világháborúban hoztak, ha a zsidók továbbra is félreállítva maradnak. A megkülönböztetés folytatásának ilyen példája bátorítónak hatna a gyengék jogainak további elhanyagolására és az erkölcsi alap tagadására, holott az új világrendnek éppen ezen kell alapulnia. A palesztinai zsidó reménysek megvalósítása nélkül az Atlantic alapokmány, az Egyesült Nemzetek fundamentuma megvalósíthatatlan maradna: ha pedig ez a reményesség valóra válik, az olyan igazságtétel lenne, amely által az ember megújíthatja hitét az emberi haladásban.

MUNKÁCSI ERNŐ

Welzmann mond emlékbeszédet a Cionista Világszervezet alapításának ötvenedik évfordulóján

1897 augusztusában alapította meg Basclban Herzl Tivadar a Cionista Világszervezetet. Ekkor keletkezett a cionizmus eszmévilágának alapjait képező „bá-seli program” is.

A zürichi „Israelitisches Wochenblatt” közli hogy ez év augusztusában, a Cionista Világszervezet alapításának ötvenedik évfordulóján, nagyszabású emlékünnepeket tartanak a Baseli Városi Kaszinóban, ahol annakidején a kongresszust tartották. Az emlékbeszéd megtartására Chajim Welzmann professzort kérték fel.

Borotválkozzon

a valódi „HARAB” svájci

villanyönborotvával

Vallási szempontból kifogás alá nem esik. Használat a könnyű és kellemes. Kapható jobb drogériákban, kávé és elektromos szaktüzletekben. Ha valahol még nem kapható, úgy forduljon a képviselőkhöz: Kosztelitz és Tsa, Budapest, V., Sas-utca 11. Telefon: 130-499.

Pályázat

AZ ORSZ. IZR. TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZET ÉS LICEUMNÁL

a következő tanszékek üresedtek meg:

1. pedagógiai,
2. mennyiség- és természetismeret,
3. magyar-történelem vagy magyar-angol, továbbá 2 (kettő) gyakorló általános iskolai tanítói állás.

Pályázhatnak megfelelő képességgel rendelkező férfiak vagy nők. Akik testneveléssel, kézimunkával vagy héber nyelvet is tanítani képesek, előnyben részesülnek. Javadalmazás az állami illetményekkel azonos. Kérve nyelvet is csatolandó az intézet igazgatóságához kell beadni 1. évi aug. hó 10-éig.

Budapest, VIII., Rákóczi
Szárd-utca 26.

Napi
100—140 forintot
jövédélmezhet
a gyapjura. angóra kombinált

népfonó

tép, kártol, fon, cernáz
K.Sz.V. Budapest
V., Szent István-kt. 21
jul. 25-től aug. 4-ig szünet.

Volt ilyen századparancsnok is!

A körülbelül három hete megjelent „*Kik voltak mellettünk*” című közleményre hivalkozva, valamint az e heti „*Kikkel nem kellett elszámolni*” című közleménnyel kapcsolatban hadd mutassam be az én századparancsnokomat, aki egyébként öskeresztény családból származik és még csak zsidó rokona sincsen. Neve: dr. Fischer Gyula belügyminiszeri osztályfőnök!

En mint helyettes rabbi a munkaszolgálat alól fel voltam mentve. 1944 május 6-án hivtak be újból. Nem kértem a felmentésemet. A pécsi légerszázadhoz kerültem, melynek parancsnoka dr. Fischer Gyula volt. Ő bizony százszázalékos férfiú volt. Ha valamelyik kerületgény zsidózott, lakanyafogságot kapott. És bizony, a mi századunkban azon versenyeztek a kerületgények, hogy minél rendesebbek legyenek. Kicszközölte a századparancsnok, hogy a mi századunk kerítése körül a pécsi gettót, ezzel lehetővé tette, hogy a pécsi fiúk három hétig találkozhassanak családjukkal és hogy életüket vihessenek nekik. Egyes taktikával kijátszotta az akkor divatos „nemzetvédelmi” intézkedéseket, úgy hogy pénzünket és ruházatunkat nem szedhették el. Számon tartott minden egyes embert és nem hagyta őket munkával tülhajtani. Jó sága volt az oka annak, hogy sokan — kiknek nem kellett volna — elmentek a századdal szeptember első felében Szolnokra, a front mögé. Utközben, Pestszentlőrinc mellett, egy álcázott repülőgyár mellett légátamadás érte századunkat, a parancsnokló rendőrtörzsrőrmestert, aki nem akart bennünket a légvédelmi pincébe engedni, azt hangoztatván, „zsidóknak tilos a bemenet — félretálla, mondván, ezek nem zsidók, hanem közérdekű honvédeksegítők és bevezényelt bennünket a légoltalmi pincébe.

Szolnok nagyon ki volt téve a bombázásoknak, így 12 km-re egy tanyán (Csöbörér) szállt el bennünket. O maga egy kis földes vityillóban lakott és állandóan ott volt a körletünkben. A kerületgényekből fegyveres őrséget alakított és azokkal vélette körül körletünket. Engedélye nélkül senkinek sem volt szabad körletünkbe lépni. Így menekültünk meg a tábori csendőrök levétköztetése és gázságnai elől. A Roshasonói istentiszteleten részt vett és első volt, aki „Snoderozott” a század jóléti kasszájának.

Hadd említsem még meg, hogy én szeptember végén megsérültem. Ekkor ő maga kerékpárra ült és 10 km-t ment a nehéz hepe-hupás homoki úton, hogy kórházba juttasson, hogy ezáltal a vérmérgezés által bekövetkezhető szörnyű

kinos haláltól megmentsen. A szolnoki csapatkórházban, Rotenberg Gerson jelenleg is Pesten élő bajtársam azon csodálkozott, hogy ilyen századparancsnok is van, mert őt bizony az ő parancsnoka — mivel lázas beteg volt és nem tudott a munkahelyre kivonulni — agyba-főbe verte és kidobta a vagonból, úgyhogy lábát törte.

Sérülésem miatt lemaradtam a századtól. Életemmaradt bajtársaimtól tudom, hogy mindvégig ember volt a szó legnemesebb értelmében, amiért Szálasiék leváltatták és kadbiroság elé idézték és csak szökése mentelle meg a súlyos következményektől.

A felszabadulás után Pécsen népfőügyész volt és körülbelül egy éve a belügyminisztérium osztályfőnöke.

Igazságtalan volnék, ha nem említeném meg a helyettes századparancsnok nevét, dr. Szél Frigyes kaposvári ügyvédet, aki mindenken méltó társa volt.

ZOLDÁN SÁNDOR
Pécs.

Keresem leányomat

Verhovai Ágneszt

szül. 1927-ben, Utoljára Bergen-Belsenben látuk 222-es légerben.

Fiamat:

Verhovai Tibort

szül. 1920-ban, Bevezült Kőszegre 1942-ben, 1943-ban fogságba került. Utoljára Odesszában láttuk. Aki bármit tud róluk, értesítse aggodó ékeanyjukat, Verhovai Miklósnét, Lujza-utca 26.

Hazatért munkaszolgálatosok!

KI TUD FIAMRÓL,

Csobádi László vegyészről és század-türelőrl,

Braun Mihály

demecseri ásztalosról, akiket 1942 szeptemberben Kassáról vittek ki a 223/80 századdal. Ertesítést kér édesanyja, Csobádi Jónásné, Budapest, III., Kunigunda-utca 10.

KERESSÜK FIUNKAT,

Bolgár Andrászt

(szül. 1919 okt. 3., anyja neve Kornis Jolán), ki mint munkaszolgálatos esett 1944 július végén, Dolina alatt fogságba, utolsó, táboripostaszáma 13/3, vagy 13/4. Minden hirt, fáradságot megköszönnek és megköszönnek szülei: Bolgár Zsigmond, Budapest, V., Zoltán-utca 8.

UTLEVÉL

Munkát a munkaszolgálatosoknak!

Az utóbbi időben hazaiért munkaszolgálatosok között az alanti foglalkozásuk keresnek munkát:

Német-angol levelező, könyvelő, kezdő tisztviselő, gyors- és gépiró.

Gépcséstechnikus, vegyész.

Okleveles gazda, földmives, kertész.

Szabó, mészáros, fodrász, szűcs, dobozgyári szabász, pék, szakács, kárpitos, órász, ablaktisztító, üveges, villanyszerelő, szabász, kádár, cipész, bőrdísz-

műves, géplakatos, sofőr, kádár, Textil, bőr, vas, fűszer, divatárú, cseméje, üveg- és porcellán, vegyeskereskedelmi alkalmazottak.

Droguista.

Zenész, artista, pianista.

Valamennyi szóban és írásban bírja az orosz nyelvet.

Címük névszerint a DEGOB információk osztályán (Belhírlé 2. I. 36.) tudhatók meg.

Alkalmaztatásuk a szakszervezetek útján történik.

A Munkaszolgálatosok Országos Antifasiszta Szövetségének vidéki nagygyűlései

A Munkaszolgálatosok Országos Antifasiszta Szövetsége az elmúlt hetekben nagyszabású vidéki szervezést indított meg. A szövetség álláspontja szerint nemcsak azért kellett felkeresnie azokat a vidéki városokat, ahol volt munkaszolgálatosok élnek, hogy egyszerűen meglátogassa őket, hanem azért, hogy mozgósítsa őket a fasiszmus elleni állandó önvédelemre. De a MOASZ vidéki utjait még egy szomorú szükségesség vezette: le kellett róni a megmaradt bajtársak kegyeletét azok iránt, akik Ukrajnába végtelen hőmezőn, Bór rézbányáiban elpusztultak.

Gyöngyösön, ahová a több mint 1800 elhurcolt közül alig 300 érkezett vissza, dr. Balassa Tibor főispán elnöklésével, a demokratikus pártok képviselőinek jelenlétében tartotta meg nagygyűlését a MOASZ. Pór Dezső, a MOASZ alelnöke, aki az antifasiszmus lényegét ismertette, dr. Jungreis gyöngyösi főrabbi a bibliai Vízözönnel hasonlította össze az elmúlt évek szörnyű katasztrófáját. A gyűlésen nemcsak az elpusztultak hozzátartozói és bajtársai jelentek meg, hanem gyöngyösi és környékbeli parasztemberek is, akik mind megkönyezték a szónokoknak a valóság talaján mozgó, de mégis megrázó szavait. A gyűlés után Izrael János járási főjegyző, a gyöngyösi járás 27 községe nevében feliratot adott át Simor Dezsőnek, a MOASZ megjelent ügyvezetőjének, amelyben a járás népe bűnbánó részvétét fejezi ki a sokat szenvedett magyar zsidóságnak.

Hasonlóan megrendítő nagygyűlést zajlott le Pécsen, ahol a MOASZ-t Pór Dezső országos alelnök és Vágó Gyula orszá-

gos elnökségi tag képviselték. A nagygyűlésen Tolnai József, Pécs polgármestere a város közönsége nevében fogadalmat tett, hogy a fasiszmus és a fajgyűlölet szellemé soha többé nem támadhat fel ebben az országban.

Szarvason, a több mint 1000 személyt befogadó városi színház zsufolóság telt meg, s a hallgatóság között számos olyan volt munkaszolgálatos volt, akik nem „származási hibájuk”, hanem baloldali magatartásuk miatt kerültek a fasiszmus bűmlétáborába. A városi és bajtársak képviselője legteljesebb együttműködést ajánlott fel a fasiszmus és antiszemitizmus elleni küzdelemben a vezetőség képviselőihez megjelent Kádár László országos alelnöknek és Erdős Tihamér elnökségi tagnak.

Az elmúlt héten Győrött és Debrecenben rendezett nagygyűlést a MOASZ. Győrött Kallós Imre országos társelnök és Frischmann Edgár képviselték a vezetőséget, míg Debrecenben Kádár László országos alelnök és Schächter Imre. Mindkét városban a gyűlésnek nagy sikere volt, az előadók a volt munkaszolgálatosok aktuális politikai és szociális kérdéseinek kívül kulturális kérdéseket is foglalkoztak. Mert amint azt Gyulaházi Jenő, MOASZ-tiszántúli kerületének agilis elnöke helyesen monddta — „A munkaszolgálatosok antifasiszta szövetségének nemcsak az a célja, hogy a volt munkaszolgálatosokat egy szűren összefartsa, hanem hogy nevelje és erősítse őket...”

Munkaszolgálatos hadifoglyok!

KI TUD FIAMRÓL,

Kuhn József-ről

szül. 1904 Sajószentandráson, a 101/50. musz. században szolgált. Kassáról vittek el 1944. december 8-án, a századával. Szíves értesítést kér: Kuhn Menyhért, Nürnberg-utca 49.

Dr. Rosenák István newyorki főorvos az amerikai zsidóság áldozatkészségéről

A Szeretetskórház meghívására dr. Rosenák István főorvos, a „The Mount Sinai Hospital” (New-York) kutatólaboratóriumának tagja, augusztus 3-án előadást tart a Chevre Kadisa székházának dísztermében. Dr. Rosenák István előadása egy nagy érdeklődéssel tekint az orvosi világ. Dr. Rosenák István, azonban nemcsak tudományos kutatásokkal foglalkozik, hanem élénken részt vesz az amerikai magyar zsidóság társadalmi életében is. Több egyesület vezető tagja, s így közelről ismeri azokat a viszonyokat, amelyek között az amerikai zsidóság, s elsősorban a Magyarországról bevándorolt zsidóság él.

Első kérdésünk természetesen a zsidó kórházak helyzetére vonatkozott.

— Amerikában igen sok kórház van, — mondotta Rosenák István főorvos, — amelyek pápiron nem-zsidó kórházaként szerepeltek, a valóságban azonban zsidó alapítványok tartják fenn őket, az orvosi kar és a betegeknek a nagyobb része zsidók közül kerül ki. A legjobb példa erre a The Mount Sinai Hospital, amelyet eredetileg ugyan zsidók alapítottak, később azonban zsidó felkelési jellege elhalványult, ami úgy az orvosi kar, mint a betegek tekintetében kifejezést nyer. Lényeges változás azonban ezután sem történt, olyannyira, hogy a kórház pecsétjében még ma is a régi Magen Dávid és a héber felirat szerepel. A zsidó kórházaknak fejlesztésére az amerikai zsidóság igen nagy összeget fordít. Érzik és tudják, hogy az a zsidóságnak a jó hírét növeli. A kórházakon kívül sok aggokházát, gyermekmenhelyet tartanak fenn. Amerikában is van zsidó nyomor, s ennek az enyhítése igen komoly összegeket igényel.

A segítő intézmények fennállítását az amerikai zsidóságban hatalmas mértékben kifejlődött szolidaritás biztosítja. Ez a zsidó összefogás és áldozatkészség a gyakori gyűlések következtében erősen próbára van téve. Évenként két nagy gyűlési akció történik. Az egyik a Zsidó Jótékonyági Intézmények Szövetsége, a másik az United Jewish Appeal részéről. Ezekon kívül a kisebb jótékonyági egyesületeknek a százai működnek és gyűjtenek. Nagyon vegyes érzelmeket keltett bennem az, hogy a Joint által küldött összegeket a közönség egy része még mindig úgy tekinti, mint valami ajándékot, amelyet az amerikai zsidó nagyvagyonyok feleslegéből küldenek át az óceá-

non. Ez a felfogás rendkívül téves és bizonyos mértékig erkölcsösen is.

— Meg kell mondanom, hogy a Joint gyűjtésén az amerikai zsidó dolgozók verejtékes munkájával megszerzett dollárjai jelentős szerepet játszanak, amelyet nemhogy a vagyonuk főlegéből, hanem munkabérből adnak Európá nyomorgó zsidói részére, még pedig úgy, hogy ezt az áldakozást ők maguk érzik meg elsősorban. A zsidó szolidaritásnak Amerikában sokkal fontosabb szerepe van, mint bárhol máshol a világon, mert itt a vallás magánügy, központi hitközségek nincsenek, kisebb-nagyobb csoportok gyűlekeznek egy-egy rabbi köré, akiket nem véglegesen, hanem előre meghatározott időre választanak meg szellemi vezetőjüknek. Ennek a bizonytalanságnak van egy nagy előnye is: mégpedig az, hogy a rabbi nem szakadnak el a valóságtól, a folyton változó léte, s így tényleges vallási szükségleteket elégítenek ki, hívő és rabbi között a viszony szívélyes, őszinte és bensőséges. Mindketten a legjobb értelemben vett magánügynek tekintik a vallást s Amerikában az individualizmus hazájában a magánügy nagyon fontos dolog. S éppen ezért, mert a zsidóság magánügy, az amerikai zsidó kötelességének érzi résztvenni a maga hitközségének életében, amely gyakran igen miniatűr kis egyesülés, s 150 vagy 200 lélekből is állhat. Ez a kötelesség, nemcsak jelszavak hangoztatásából áll, hanem komoly áldozattétellel a zsidó közösség javára, amely kiterjed a newyorki zsidó proletárnegyed elesettjeinek lelki és testi gondozásától a németországi légerék, Budapest és Palesztina zsidóságának támogatásáig — fejezte be érdekes nyilatkozatát dr. Rosenák István főorvos.

GERVAI SÁNDOR

Előhívás
Másolás
Nagyítás
Fotokópia
HANGFÉNY
VI. Andrassy-ut 2.

MEGNYILT a szabadsághegyi
NOEMI PENZIO
gyermeknyaralója

orth. rabbiság felügyelete alatt
Pedagógus és orvosi felügyelet.
Dietetikus óvóparkban. Zuhanyozás,
játék. Telefon: 181-812. Cédus-u. 5/B.

Zsidók és keresztények közös nemzetközi értekezlete Svájcban

1946-ban Oxfordban az International Council of Christians and Jews feltűnést keltő határozatot hozott, amelyben rámutatott arra a veszélyre, amely elsősorban a zsidóságot, de ezen túl az európai kultúrát fenyegeti azáltal, hogy az ifjúság lelkébe a fasizmus évei alatt elvetették a feji és vallási gyűlöletnek a magvait. Ez az ifjúság még ma is, évekkel a háború befejezése után, Streicher és Alfred Rosenberg szemében fogja állást az európai zsidósággal szemben, és nem minden aggodalom nélkül kell tartani attól, hogy a legelső alkalommal a múltban alkalmazzott módszerekkel támad ismét a zsidóságra. Éppen ezért keresztényeknek és zsidóknak egyaránt össze kell fogniuk és szembe kell szállniuk az antiszemizmussal terjesztőivel. Ez a határozat nem maradt írott mással, amely után a tényekbe való pesszimista belenyugvás és téhlenség következik, hanem egy nagy reményt keltő komoly munkának volt a bevezetője.

Ennek egyik megnyilvánulása az a nemzetközi értekezőlet is, amelyet július 30-tól augusztus 5-ig tartanak Seelisbergben, Közép-Svájcban a világ számos országának képviselőinek a részvételével. Ez az értekezőlet nemcsak tényeket akar megállapítani, hanem keresi az eszközöket és módokat arra vonatkozóan, hogyan lehetne keresztények és zsidók közös munkájával az egyetértéssel az antiszemizmus elé gátat vetni. Az értekezőlet komolyságát bizonyítja az a tény, hogy a következő országok képviselőit magukkal Ausztria 3, Ausztria 4, Belgium 2, Bulgária 1, Csehszlovákia 6, Franciaország 6, Németország 13, Anglia 10, Görögország 2, Hollandia 2, Olaszország 6, Palesztina 1, Románia 4, a skandináv államok 2, Lengyelország 5, Svájc 16, az Egyesült Államok 9, Törökország 1, Magyarország 3 taggal. Képviselői aránya: kétharmadrészen keresztény, egyharmadrészen zsidó.

Az International Council of Christians and Jews svájci értekezőletére Magyarország részéről Bereczky Alberti ny. államtitkár, dr. Simon Sándor miniszteri tanácsost és dr. Herskovits Fábán pesti rabbit hívták meg.

Az értekezőlet határozatainak kezdeti vitáját egyébként eddig fogja segíteni az is, hogy a kongresszusra meghívást kaptak a nagy nemzetközi egyesületek képviselői is; az Emberi Jogok Ligája, Unesco, Nemzetközi Nevelésiügyi Szervezet, Genfi Nemzetközi Egyházi Tanács, a nemzetközi diákszervezetek stb. képviselőit magukat.

A konferencia vezetésében helyet foglalnak: Mgr. Salgado toulousi bíboros érsek, Elienne Gilson professzor, akadémikus, a Collège de France tanára ka-

toikus részről, D. E. Clinchy, az International Council of Christians and Jews (USA) elnöke a protestánsok és végül Neville Lasky professzor, az angliai csoport elnöke a zsidóság képviselőjében.

Külföldi keresések

Alantitakat a DEKOR-információs osztálya (Bethlen-tér 2. I. 86.) után keresik:

Ella Liechtenstein Wientől keresi Elster Mór tapétaüzemest és családját, budapesti lakosokat.

A Rosenstein Farkas keresi Simek Edéné (sz. Rosengén Rachel) és gyermekeit: Albert és Szonvát. Legutóbbi címük Gul Baba-u. és Csalo-kány-u.

Brown Lili Nové-Mestől keresi Per (Folker) Gendel, akit 1942. III. 21-én deportáltak Buchenwaldba, később Zsiontról mentett látták.

Hickory Z. N. Harskeltől keresi Leólsch Mária, sz. 1929. Kowno, felszabadult 1945-ben, állítólag Budapestben jelenkezett.

Bruno E. Low Newyorkból keresi Marcell Goldschmidt (sz. 1888. Wien) Blanka Goldschmidt (sz. Popper, 1901. Bratislava) és Albert Goldschmidt (sz. 1925. Wien) rokonait.

Oroszországból hazatérő Fogl Imre (Szombathelyről) keresi Kácsi Hersztajn Jenőt, akinek cipőüzlete volt a Rakóczi-uton.

Dr. Schwarz Páter (Novy-Sad) keresi Schwarz Márton, a volt Seelisberg Rumbach-utcai vendéglő alkalmazottját, továbbá dr. Hőfő Lászlót és feleségét, akit címük: Tátra-u. 6., valamint úv. Szántó Jenőné és családját, Cirmenyháza-ról.

Frank A. Kraus (New York) keresi Lessmanné Károl, szül. 1892., akit Wientől 1942-ben Magyarországra menekült, továbbá a vele idemenő B. dr. Miller Lipót (vagy Ernő) wienit hivatandart.

Adolf Isane (München) keresi Ledermann Fritzet, kb. 45 éves a Stella-művek (Rott német-u.) betárolt, továbbá Hegedűs Lászlót, kb. 40 éves és feleségét, Ledermann Fát, valamint a 19 éves Hegedűs Helgét.

A prágai Vöröskereszt keresi Fleischer Lajos nyomdászt, szül. 1878., akit 1941. XI. 4-én Budapestről deportáltak.

Hans Welles mérnök (Wien) keresi Ehrenfeld Jenőt, szül. 1892., a háború előtt a Teréz-krt. 21. alatti Carb-Pensióban lakott, továbbá a Ziegler-es-ládát, régi címük: Szendrő-u. 45. és Szántó Arankát, szül. Popper, férjével, valamint Sirkózi Bernét és Valtyt.

A wien / Zsidó Hírlétség keresi Schindler Julist (Sz. László-u. 70., vagy Károly-u. 87.), Jusi cipész-mester Welsz Györgyöt (Vasvári Pál-u. 3.), dr. Fritz Schindler (Sz. László-u. 70.) és Quitt Lipót (Sas-u. úzlet) wien budapesti lakosokat.

Krausz Melvin (Oradea) Oroszországból most tér haza, keresi Budapestén lakó fivérét, Krausz Lászlót, szül. Nagyvárad, anyja neve: Löwy Sarolta.

Hamos Benőné (Debrecen) keresi dr. Aszódy Miklós volt hajduszoos-lói orvost, aki állítólag Oroszországból került.

Dorothy Goldstein (New-Yorkból) keresi a Bernstein-családot Harskelt-várról (Bereg m.). Az apa neve Chaim Moiska, három fia és három leány volt, a legidősebb leány neve: Chaja.

I. S. Epstein, M. D. (Kewanee, Illinois, USA) keresi fivérét, Izakovit Benjamin kb. 58 éves volt követségen (Drabovo) lakott és feleségét, Malvát, valamint gyermekeit: Helena, v. Hinda és Chaim Herschet.

Alfred Blumenkrantz (New-York) keresi anyját, Leopoldine Blumenkrantz, szül. 1873., akit Wientől 1943-ban Budapestre emigrált, majd a Szabolcs-u. és Rakó Schindler, internálókámból deportáltak, továbbá Jakó Kovits Mendel és családját (Gizi, Béla, Réza, Jenny, Mária és József) akiket Kövesligetéről deportáltak.

Írók és könyvek

I.

Zelk Zoltán *Gyermekbánat* című kis füzetke volt az idei könyvnap legnagyobb szépirodalmi értéke. A kitűnő költő szinte a szegény kisgyermek panaszait-nak modern változatát írta meg: a *proletár-gyermek panaszait*. A gyermekbánat olyan mélységig hatott le, amelyek már majdnem a József Attilával rokonok.

Zelk Zoltán stílusát is áthalja a „maina-sóvárgás”: az ő proletár-gyermek is arra vágyik, hogy otthon üljön az anyja és vele foglalkozzék.

„Az uriflák szobája
soha sincs bezárva
s olyan nagy, hogy utca is
van,
kert is, a szobába.
Kutya ül az ablakban,
az vigyáz rajuk,
pedig nekik mindig otthon
marad a mamájuk!”

Milyen finom családi kép bontakozik ki a *Gyermekbánat* kis ciklusának utolsó verséből!

„Este jó, este jó,
este mégis jó.
Apa mosdik, anya főz,
együtt lenni jó.”

Zelk Zoltánról régen tudjuk, hogy jó költő. Most már a nagy költők sorába avazsált.

II.

Gervai Sándor *Csoda a Géza-utcában* című elbeszélés-gyűjteménye újabb ráterelt a figyelmet az igen tehetséges és rendkívül termékeny fiatal íróra, aki egy esztendőn belül immár harmadik kötettel jelentkezik.

Gervai Sándor néha még viaskodik mondanivalójával, de kétségtelen, hogy máris megérződik legtöbb írásán egy sajátos egyéniség bélége. A Gervai-novellákat, vagy Gervai-legendákat nehezebb lehet összetéveszteni más novelláival, vagy legendáival.

Nobellák és legendák Gervai Sándor írásai: féltig ezek, féltig azok. Valóság és révület összekeveredik bennük, amint az örök révület bizonyos fajtája uralkodik mindenkoron azokban a lapjékokban, ahová Gervai Sándor az olvasót elvezeti.

Március Zsigmond sokszor reklámozta a zsidó íróktól a zsidó emberábrázolást és zsidó környezetrajzot. Gervai Sándor egyike ama keveseknek az új generációban, akik az életnek ezzel a szektorával elszívesítve foglalkoznak.

III.

Zsádosyi Oszkár *Harmincévesek* című regénye első pillanatra úgynevezett „riport-regénynek” látszik, mint a nemrég megjelent *Mindenki szolgája*, amely valósággal szobrot emelt a maga riport-szerzőségével is a Névtelen Munkaszolgálatosnak. De a riportszerzőség a *Harmincévesek*

esetében nagyjából csak látszat; ez a regény sokkal több, mint irodalmi formába öltöztetett riport. Ez a regény — egy nemzedék sorsának szomorú regénye.

A két világháború közötti magyar ifjúság vergődése szélesedik életrajzi körképpé egy állásnélküli építésmérnök életutjának tükrében. *Pesi Péter*-tel együtt végigszeljük és végighajszoljuk a *Harmincévesek* sok-sok olvasója a két világháború közötti Budapestet, ahol az „uri Magyarország” képviselői mesterségesen lezüllesztették a fiatalokat, hogy aztán felhasználhassák a nagytőke fasiszt a színezeti önvédelmi harcra.

A *Harmincévesek* olyan könyv, amit nem lehet csak elolvasni. Aki elolvasta, sokáig beszél és vitázik róla másokkal is.

IV.

Pach Zsigmond *Pál és N. Kis István dr. Gazdaságtörténete*, amely iskolai tankönyvül készült, minden tekintetben megfelel céljának. Az emberiség gazdasági és társadalmi fejlődésének haladékszelmű és világos áttekinthető, rövid összefoglalását kapjuk ebben a munkában, amely remélhetőleg nagyban hozzájárul majd újszellemű és valóban demokratikus feljogosultsághoz neveléséhez.

Pach Zsigmond *Pál és N. Kis István dr. Gazdaságtörténete*, amely iskolai tankönyvül készült, minden tekintetben megfelel céljának. Az emberiség gazdasági és társadalmi fejlődésének haladékszelmű és világos áttekinthető, rövid összefoglalását kapjuk ebben a munkában, amely remélhetőleg nagyban hozzájárul majd újszellemű és valóban demokratikus feljogosultsághoz neveléséhez.

Meg kell említenünk, hogy a mű — bár nehéz kérdéseket tárgyal és semmiféle kompromisszumra sem hajlandó — első betűjéről az utolsóig érdekes olvasmány, amelyet a diákok alighanem akkor is forgatni fognak, amikor nem kapnak belőle leckét.

(SÓS)

Méltó siremléket a harkai mártiroknak!

A kegyetlen üldöztetések következtében elpusztult vagy a gonoszul legyilkolt munkaszolgálatos testvéreink hantjai sorra Budapestre kerülnek, hogy a rákoskeresztúri temető mártirparcellájában pihenjék ki szenvedéseiket, aludják örök álmukat. Nemrégiben a Munkaszervezet jóakarati támogatásával *hatszázötven mártír holttestét* hozták fel *Harkáról* és temették el itt hatalmas tömegsírban. Legtöbbször éhenhalt, mert bár erős fizikai munkát végeztek velük, táplálkozásukról nem gondoskodtak. Sokan kiütéses tüdősi kaptak, amivel legyengült szervezetük nem tudott megküzdeni. A hozzátartozók és elhunntmaradt bajtársak mindent elkövettek, hogy méltó módon öröklítsék meg az elhunytak emlékét. Igen nagy anyagi áldozattal — több mint tízezer forintba került — monumentális siremléket rendeltek, mert az a céljuk, hogy értékes alkotás hirdesse a jó és derék barátok, bajtársak, férjek, apák és fiúk emlékeztetőit és a fasisztus gyalázatát, amely az ártatlanok ekkora tömegét követelte áldozatul. Az alkotás jelentős részéig eljutottak, de a befejezésnél megtorpanak, mert hiába a nagy igyekezet, ha anyagiak nem állanak rendelkezésre, a művet befejezni nem lehet. Pedig ha lemérjük, nem is olyan nagy összegről van szó! *Kilenc ezer forint hiányzik* ahhoz, hogy a siremlékre, illetve az egyéni sírpárnákra az ott pihenők nevét rávéssék. Ez az összeg sehogyan sem akar összerakódni, mert azok, akik az exhumálás költségeihez hozzájárultak, most egyszerűen — lehet, hogy fásultságból, de lehet, hogy kimerültségből is — visszavonultak és nem hajlandók meghallani azok kéréseit, akik nem a maguk, hanem a közösség érdekében fáradoznak. Sok olyan szerepel a harkai mártírok sorában, akiknek hozzátartozója még egyáltalán nem jelentkezett, ami pedig — ha létezne! — igen kíváncsi volna, de legalább ilyen fájdalmas, hogy azok, akik a holttestek hazahozatalának és emlékükhöz méltó megöröklítésének akciójára kezdet-

ben igen lelkesen 4—500 forintot is „megszaboztak”, megelégedtek magával a felkínálással, de az összeget bizony elég hamar elajándékozták, bekiáltani. Ezért áll és marad a siremlék befejezésénél. A hatszázötven mártír közül csak száz tíznek ismeretes a hozzátartozója. Pedig háromszázötven nevet agnoszkáltak. Ezért célszerű, hogy mindazok, akik tudják, hogy feltétlenül Harkán halt meg a bajtársuk, vagy ismerősük, hozzátartozójuk, jelentkezzenek és közöljék adatait, mert *Weimann-Várkonyi dr.*, aki Jupo volt és akit éppen nemrégiben fogtak el viselt dolgaért, megsemmisítette a harkai veszteséglistát. Az ujjabkeletli összeírás csak azok elmulasztott tanuskodik, akik 1945 február 5. és 1945 márc. 27. között haltak meg, mert a megmaradt, illetve a még mozgásképes munkaszolgálatosokat ekkor Mauthausenbe szállították. Azokról, akik közvetlenül a felszabadulást követő napokban pusztultak el, mitsem tudnak. A harkai mártírok emlékének megörökítése körül más igen agilis hozzátartozókkal együtt főként *Zsoldos Rezső* ny. iskolaigazgató, akinek több családtagja pusztult ott el, tevékenykedik. A lelkesen fáradozó siremlék-bizottság arra kéri a Harkán elhunytak családtagjait, ismerőseit és barátait, hogy megígért támogatásukat az emlékmű befejezésének lehetővé tétele érdekében *mihamarabb küldjék be* a Magyar Államános Hitelbanknál levő „harkai” csekk-számlára. Közlelbi felvilágosítást készséggel ad *Leicht Józsefné*, Budapest, VII., Nagydíófa-utca 5.

GANZ Redőnygyár

Faredőnyök,
vászon- és nádroletták
V., Csáky-utca 34.
Telefon: 201-066.

Tapolcáról és járásából

1944 év július havában 880 testvérünk indult a harálba: agok, csecesmők, férfiak és nők.
Áldozati lelkük egy kornak, melyben „mások a föld gonczsággal”.

Jelképes temetési
szertartásukat és lelkük
örökkévalóságát hirdető
émiékmű felavatását

augusztus 18-án, d. e. 3/1 órákor
tartjuk a tapolcai zsidó temetőben,
melyre hívunk mindenkit, aki kegye-
zetet érez mártírjaink iránt és részt
kíván venni öröklétáró gyászünnepben.
Tapolca, 1917. július havában
Izraelita Hitközség, Tapolca.

Óra, ékszer

Vétel, adás, csere, javítások jóá-
lással készülnek. Mendelsohn Gyula
szakképzett, VII., Hársfa-utca 10/b.

PALESZTINÁBAN

kereskedelmi képviseletet
akar elhelyezni, vagy szerezni,
árut akar elhelyezni, v. árut akar beszerezni,
információt akar beszerezni,
ingatlanot óhajt venni, vagy eladni,
már meglevő ingatlanát kezeltetni óhajtja,

úgy forduljon
bizalommal az
alábbi címre:

„Palinoff” Information- and Commer-
cial Office * Tel-Aviv, P. O. B. 735.

Halál Horthyligeten

(Emlékezés 1944 július 30-ára*)

Irtá: GYÖRGY ENDRE

Zengett és zngott és dühörgött a föld
 És mi ott lenn a tárnában,
 Ketten Szabó Bélával,
 Mi számandó, csendő lelkék,
 Mint két testvér,
 Egymásba kapaszkodottan,
 Hogy soha el ne engedjük egymást,
 Szorongtunk, kucorogtunk és remegtünk
 Kis életünkért,
 Apró imákat mormoltunk,
 Amelyekbe belesűrítettünk rövidke létünk
 minden kinjét
 Szenvadását, örömét és halálját.
 Könyörültünk picinyke életünkért,
 Hogy mindketlen viszontláthassuk
 feleségünket és leányunkat
 Az Edeseket,
 Akik pincék mélyén
 Résbeszorult egérkéik módjára
 jajveszékelve cincognak.
 Eközben a kék füvegáron
 Ő, a felbőltlen jullusi menybolton
 Megjelent a fehér csik!
 Egyik csik a másikat követte,
 Csikok egymás mellett!
 És a fénylő ezüstugárban felbukkantak
 a vijjgó ezüstmadarak!
 Az ezüst halálhozók!
 Sálvite bugtak, zugtak, székraztak
 a napfényben
 És én Adonájt emlegettem,
 Majd erősebben megragadtam
 A fölcön fetrengő Béla remegő lábát,
 Ezzel is jobban odaláncolva magam
 az élőlöz.
 A percek árnyéka órákká nőtt,
 Körülöttünk recsegett-ropogott minden.
 Isteneim! Vér, jaj, könny jár a rohamok
 nyomában.
 A gépek pedig megremegtették a földet,
 Amelyet Ő nyugvóhelyül teremtett,
 Ahová öregségemre én is kívánczodom,
 De most, most még oly jó volna élni!
 Élni szabadon, békeességben,
 Zivatar és gyilkos nélkül,
 Egy fotelben csendesen szivarozgatva,
 Elcsalni a kieleány mosolyát,
 Majd az unokák hancurozását.
 ...Béla ...Béla élsz? Nincs baj? —
 kérdeztem.
 — Nincs! — felelte a mélyből lompán
 és akadozva.
 Száraz volt a nyelve,
 Ő is a könnyeivel küzdött,
 A nehéz férfikönnyekkel,
 Amelyek olyan bácsak.
 Niiiiijj... Húúúú...
 Ötszázkilós halálkötár száguldott át
 fölöttünk vésszen
 És mi féltünk,
 Mint a kislányok, akik rosszat csináltak,

Most pedig elveszt méltó büntetésüket.
 Vagy talán már nem is féltünk,
 Inkább fásultan vértünk,
 Hogy husunkba vágjon a korszak repesz,
 Amely mindent befejez.
 Még ezt is,
 Aminek nem akar végeszakadni.
 Befogtuk füllünket,
 Hogy ne halljuk a halál kéjes kacagását
 Csontjainak zörgését...
 Fejünkre huzzuk a kabátot,
 Hogy ne lássuk a haláltáncot,
 Ne álmodjuk ezt a nyomasztó és
 verejtékező álmot,
 Amelyből nincs felébredés!
 Ott lent az árók mélyén vártuk a végét
 Vagy a végünket...
 A barna föld, az áldott humusz,
 Amely minket a világrahozott
 Remegett és morajlott,
 Akáresak a Vesuvio
 Dühödt kitörése előtt...
 De mintha szünnék
 Az Ember ellen lázadt
 Gyilkos gépek haragja...
 Még egy-két kemény pukkanás,
 Kidugjuk fejünket,
 Por, füst, szürke kavargás mindenütt,
 Mintha sürti ködpára szállt volna a
 Szomorú tájra.
 Vagy decemberben hóesés készülne,
 Olyan áthatolhatatlan volt a szemhatár.
 Az Ég. a gyönyörű, kék
 A nyári Ég
 Elsötétült,
 Mint a lizesapás idején,
 Mikor a sáskák milliói takarták el
 a napot.
 Homoktól fulladozó, csapzottbaju
 emberhangyák
 Vánszorogtak elő az árkokból:
 Segítség! Víz! Lapátokat!
 Jajveszékeltéssel felt meg a levegő,
 Serény férfikezek megmarkolták
 A lapátokat.
 Kétségbeesetten
 Ástak, ástak
 Tíz körmükkel.
 Mint a kutyák
 Kaparták
 A tapadó földet.
 Kevéselő előbb még
 Vidám férfiak,
 Apák és fiúk
 Előrebukott arccal
 Hamuszínre váltan
 Mint valami földalatti templomban
 Térdreereszkedve imádkoztak.
 Vagy csak egyszerűen
 Gondolkodtak,
 Az élet mulásán?

Gondos kezek,
 Hogy álmukban ne zavarják,
 Óvatosan kiemelték
 És a zöldelő mezőre fektették,
 Ahol ég felé fordított
 Szemmel bámultak bele
 Mozdulatlannul
 Az átteiszó, üveges semmibe.
 Asszonyok izbolyogtak körülöttük,
 Mint a mályvák vagy pipacsok.
 Az orvos rákiáltott
 A távozók karját és lábát
 Sportolható izmos férfiakra:
 — Ne folytassátok!
 Női kendő libkent meg a szélben
 És reákerült az alvó
 Állára,
 Melyet vasárnap reggel
 Frissen borotvált.
 A parancsnok muga is felfelé
 Halkan hátraszólt:
 — Irjátok a családjának!
 Most vérzőnyakú ember dülöng elő,
 Mint az operálókés vagy damaszkuszi
 penge
 Hasiott belé
 Az az átkozott
 Bombszilánk,
 Melynek még a neve is
 Olyan gyűlöletes!
 A sárga, kék, lilá és piros
 Józsgu virágok között
 Egyre gyülekeznek
 A barnaarcu és vajképi
 Barátok
 Fekve is
 Merev vigyázz-állásban,
 Mint a jó katonák.
 És mintha csak itt adtak volna
 egymásnak randevut,
 Hogy azután hazamenjenek,
 Ahol várja őket
 A lágykara asszony
 És ésszerű gyerek,
 (Aki most riadtan, könnyezve bámul bele
 az életető sűrűjébe.)
 Éter, jód és szimpatol szaga
 Keveredik a nyár varázsa illatával.
 Képosztapille száll az injekciótűre;
 Mi pedig
 Ha félig halálraváltan is,
 ELÜNK!
 Porosan, tépetten
 Kiszólódunk,
 Hogy elvonuljunk
 A csatatérről.
 Megmenekültünk!
 Alleluja! Halleluja!
 Alle, alle, alleluja!

*) Most három esztendeje tizenkilenc internált testvérem halt mártírhaldt Horthyligeten, ahová az akkori gonosz
 szellem azért terelt össze, hogy odavesszünk. A pusztulás lázában és a gyász első pillanatában irtam ezeket a sorokat.

A hazatért munkaszolgálatos hadifoglyok közül

1947 július 21—július 28-ig a következők jelenkeztek
a Degob Bethlen-téri hivatalában

Július 21-én:

Vámosi György, Csáky-u. 49.
II. em.
Pörjesz István, 101/27, Do-
hány-u. 12. IV. 12.
Nádler Bernál, Alkotmány-
utca 4.
Dávidovics Sámuel, Alkot-
mány-u. 4.
Haiger Márton, Alkotmány-
utca 4.

Július 25-én:

Perliski Nándor, 101/2, Fürst
Sándor-u. 28. fszt. 2.
Dr. Klein György, 105/32,
Nádor-u. 19. III. 8.
Rosenwasser Mór, 101/7,
Dob-u. 34. II. 13.
Dr. Köllös Lajos, 701/16,
Vár-u. 37. III. 1.
Dr. Vajda Pál, 701/16,
Tölgyfa-u. 14. V. 15.

Július 28-án:

Székely György, 6/6, Bartók
Béla-út 18.
Klein László, 5/2, Gregus-u.
5. III. 2.
Várady László, 101/15, Ráday-
utca 56.

Csemegi Károly, 701/16,
Sziget-u. 40.
Reichmann Rozsa, 101/329,
Mahr Jenő-u. 3.
Fieiner Pál, 109/15, Apostol-
utca 14.
Hirachler Andor, 101/17,
Doboz-u. 11. fszt. 7.
Schäffer Sándor, 107/15,
Nádor-u. 20. II. 26.
Krausz József, 101/12, Zsilvay
Leó-u. 20.
Székely András, 107/15, Liszt
Ferenc-tér 5.
Nagy László, 105/1, Eötvös-
utca 10. I. em.
Fodor István, 2/3, Ilsvay-
utca 29/a.
Buxbaum Tibor, Óutca 9.
III. 4.
Klein István, 107/310, Szob-
ránc-u. 31. II. 3.
Kohn Sándor, 103/40, Rump-
bach Sebestyén-u. 8.
Spitzer Sándor, 101/21,
Elemér-u. 32. III. 41.
Klein László, 101/12, Péterffy
Sándor-u. 7. III. 4.
Salamon Zoltán, 107/11,
Baross-u. 11. fszt. 4.
Fráter Zoltán, 109/24,
Klauzál-u. 31.
Dr. Roschitz Károly, 101/18,
Alsóerdősor-u. 22. IV. 2.

Rácz Imre, 101/32, Drégely-
utca 10.
Farkas József, 107/15, Csen-
gery-u. 9.
Siern Pál, 107/13, Paulay
Ede-u. 12. II. 1.
Berger Imre, 103/3, Óutca 37.
II. 7.
Huszár Pál, 109/15, Szövet-
ség-u. 40. I. em.
Csillag Hermann, 9/2, Szondy-
utca 9.
Weisz Oszkár, 323/3,
Thököly-út 11. II. 13.
Katina Mór, Zichy Jenő-u.
15.
Reichner Gyula, 109/15,
Székely Bertalan-u. 20. I. 11.
Szilpser Andor, 11/6, Lehel-
utca 5. fszt. 5.
Zankor Béla, 3, Rákóczi-út
47. I. 8.
Grünwald Márton, 103/2,
Alkotmány-u. 4.
Löwinger László, 109/11,
Erdélyi-u. 7. II. 5.
Davidovics Jenő, 107/310,
Losonczy-u. 19.
Hochfeld Sándor, 108/12,
Mágyolna-u. 38.
Izsák György, 1/4, Rákóczi-
út 82.

Berkegyi György, 9, Váci-
utca 8.
Lederer Sándor, 105/32,
István-út 42. II.
Blum Miklós, 2/3, Népszin-
ház-u. 40. III. 2.
Sebestyén Imre, 107/15,
Bercsényi-u. 32/a.
Braun Tibor, 109/15, Holló-
utca 15.
Klein Imre 8., Bulyovszky-
utca 38.
Siern József, 107/13, Erdélyi-
utca 19.
Brunner László, 109/15,
Doboz-u. 9.
Steinhardt József, 191/18,
Bethlen Gábor-u. 9.
Frenkel Zoltán, 9/6, Paulay
Ede-u. 13. II. 12.
Farkas Tibor, 101/13, Mész-
ros-u. 4.
Weisz Miklós, Nagydífa-
utca 27.
Wassner József, 10/323,
István-út 32.
Schwarz Imre, 101/321,
Közársaság-tér 17. fszt. 14.
Klein László, 101/21, Állás-
út 136.
Klein Imre, 109/23, Alkot-
mány-u. 4.
Róth Vilmos, Üllői-út 191,
IV. 10.

Zsidó Világkongresszus Magyarországi Képviselője

(Budapest, V., Wekerle Sándor-u. 7.)

Az alant felsorolt személyek részére külföldről levél, vagy
üzenet érkezett. Kérlek mindenkit, aki nevezetűkről felvilá-
gosítást adhat, közölje azt hivatalunkkal (V., Wekerle Sándor-
utca 7., tel.: 186-699) szombat és vasárnap kivételével d. e.
9—1 óra között.

Sorrend: a címzett neve, külföldről megadott lakcím.

Riemer David, 1877, Bp., Csáky-
utca 49.
Herakovits Andor, 1921, Bp., Bp.
Perlman Vilmos, Bp., Bp.
Perlman Vilmosné Neud Olga, Győr.
Nem Imre, Nagyvárad.
Siegelbaum Márta, 1912, Nyíregyháza.
Sachs Dezső, 1902, Baja, Bpest.
Sachs Elemér, 1900, Bp., Bp.
Bagzi Zoltán, Szeged.
Lissér Károly, 1902, Erdőváros.
Hartfeld-Salamon, 1915, Bp.
Herzogné Greiner Márta, 50 éves, Bp.
Bajcsy Zs.-út 57.
Terkellau Sára, 1915, III. 18. Munk-
ács.
Hornik Leó, Bp.
Fuchs Jenő, Tevev Göt (?) 62.
Schlösser-Kremer Hermán, 1904, Rá-
kóczi-út 14.
Kohn Tivadarné Deutsch Erzsébet,
Csongrád-u. 58.
Deák Ilona, Paulay Ede-u. 39.
Dr. Wettstein Jozsef, Garay-u. 50.
Fabrizky Testvérek, Huba-u. 8.

Fabrizky Hugó, Gr. Tisza István-tér
18.
Gutman Ernő, 30 éves, Államutaj-
mány.
Pibenachitz Kató és Gertrud, Miskolc.
Gross Berla, Bp. Hűvösvölgy, Törö-
g-út 41.
Dr. Weiss Anna, Bp., Hűvösvölgy,
Törögl-út 41.
Elbert Sándor, 1904, Bp.
Eitert György, 1926, Bp.
Wasserman László, 1918, Bp., és le-
lőse Szilber Margit.
Foloch József, 1909.
Weissblitz Rózsa és Janel,
Weiss Henrik, 1904, és Weiss Helén
1903.
Steiner Frigyes, 59 éves, Bécs.
Steiner Ottó, 36 éves és Frázi 30
éves.
Freund Oszkár, Erzsébet-tér 12.
Fischer & Kohn,
Freund Oszkárné Sárika 1896.

Freund Pál, 1908.
Mezős Freund Magda, 1909.
Knoll Mária, 1906, Nedworna, Bp.
Goldstein Borbélymester, Eötvös-u.
(Andrássy-út felől a második ház-
ban).
Jakabovics Sámuel, 23 éves, Rum-
bach-u. 9.
Albert Guerrero, 1910, Eskü-út, vagy
Szentkirályi-u.
Reichenfeld Ella, 19 éves.
Sandberg Sybilla, és Mira Varsó.
Pick Frieda.
Schillinger Andor, 1890, fűszer- és
gyarmatára kereskedő, Rózsa-u.

Schillinger László, 40 éves banktiszt-
viselő.
Dániel Andor.
Weingarten Szidi, 1921, Beregszász.
Schönfeld Károly, Bp.
Fruchter Szemléné Rikowits Fanny
Hunyady-út 84.
Kruszky Singer Regina, 1897.
Lurie Sára.

Szekely Emil ékszerész 26

Brilláns, ékszer, aranyat, ezüstöt,
órákat, vészt, csipet és elad.

A Böachdut Böad Erec Iszrael (Egységben Erec Iszraelért) csoport

ezen a héten az Erzsébet-körút
26. sz. alatti helyiségében zárt-
körű taggyűlést tartott, melynek
keretében megbeszéltek az ös-
szegyűlések a mozgalom aktuális
kérdéseit és lezögezték a moz-
galom tevékenységének irányát
és munkájának szükségességét.

Videkről igen nagy érdeklő-
dést tanúsítanak a mozgalom
munkája iránt, amit az ország
minden részéről érkező levelek
tanúsítanak. E levelekkel kap-
csolatban szükségesnek tartjuk
megjegyezni, hogy a mozgalom

nem csupán a pesti lakóközö-
ség választások időpontjára kívánja
tevékenységét korlátozni, hanem
későbbi időpontban is folytatni
akarja, ezért természetesen szí-
vesen látja a mozgalom chavara-
jai között a vidéki zionista tö-
megeket is.

A budapesti körponti szinfi-
ben augusztus közepén indul a
mozgalom ingyenes írvit nyelv-
tanfolyama. Jelentkezni a köz-
ponti irodában, Erzsébet-körút
56. sz. alatt lehet reggel 9—4,
délután 3—5 óra között.

Művészeti síremlékek nagy
választékban
BOROS JÓZSEF VII. ker., Dob-utca 2. sz.
telefon: 227-668.

BUTOR Liza-
temmel Kardos Testvérektől Wessalányi-
utca 18

Hirek Palesztináról

Megindult a tömegek áramlása Erec felé

Tisá b'Av körül ebben az évben nemcsak gyászszal emlékezett a zsidó nép Jeruzsálem pusztulásáról, hanem az ősi ország újjáépítési szándékának lelkesedésével is. A Haganah irányítása alatt megindult a zsidó tömegek ezreinek áradata Erec Jisra'el elzárt kapui felé, hogy a népi szilárdság és a lankadifian kitartás erejével végre az egész világ figyelmét s lelkesmeretét ébressze fel a zsidó nép országépítési és otthonkeresési vágya iránt.

Múlt heti számunkban néhány sorban beszámoltunk már minden idők legnagyobb „illegális” hajójának hősi harcáról: az angol torpedórombolóval, amelyek közül kettő a tengeri ütközetben megsérült. Előttünk van a „President Garfield” 4273 tonna ürtartalmú hajónak a képe a Haganah a hajó nevét „Exodus 1947”-re változtatva — az ütközet után. A zsidó hajó is erősen megsérült az angol hadihajók fegyverrel. Háborus hípet látunk magunk előtt 1947-ben! A háború oka: a hitler gázkamrákból megmenekült zsidók Palesztina-vágya. A háborus felek: a háttérben embert veszítők zsidó nép és a Brit Birodalom. Az „Exodus 1947” indulása is már stratégiai műveletet igényelt. Ujjabban angol hadihajók cirkálnak francia és orosz kikötők előtt és szemmel tartják a Panama, Columbia, Honduras államok zászlait viselő kis hajókat. Diplomáciai úton pedig az angol kormány elérte, hogy a kikötő hatóságok is mindenképpen igyekeznek megakadályozni e hajók indulását. A Haganah bejelentette, hogy még az Egyesült Nemzetek Ténymegállapító Bizottságának Erecben való tartózkodása idején meg fog jelenlenni a hajai kikötőben menekülteket szállító zsidó hajó. A Haganah meg akarta mutatni a Ténymegállapító Bizottságnak, milyen eszközökkel kénytelen a zsidó nép folytatni harcát szabadságért és otthonért és azt is, hogy milyen eszközökkel akadályozzák az angolok ezt a harcot. A hajó éjszaka szökött ki a franciaországi Sète nevű kikötőből. Az angolok mindenképpen meg akarták akadályozni a hajó indulását. Brit nyomás következtében a francia külügyminisztérium örséget helyezett el a kikötőben azzal a céllal, hogy megakadályozza a hajó indulását. A hajó legénységének mégis sikerült éjszaka elválni a köteleket, a nagy sietésben azonban zátonyra futott. Néhány órai — a holdvilág mellett folytatott megfeszített munka után, amelyben a hajó összes utasai résztvettek — sikerült ismét mozgásba hozni a hajót. Az „Exodus 1947” ekkor több mint egy hétig eltűnt az öt figyelő angolok elől és

csupán a palesztinai felségvizek előtt vette észre egy angol repülőgép. A repülőgép ezután öt angol csatahajót küldött a kis hajó üldözésére. Az eddigi gyakorlati ellátás az angol hadsereg három angol csapat-szállító hajón a 4554 férfit, asszonyt és gyermeket nem Cyp-rusba vitték, hanem vissza Franciaországba. Legújabb jelentések szerint 20-én kedden várható a hajó megérkezése a francia partokra. Az így olyan nagy hullámokat vert, hogy a francia minisztertanácsnak kellett vele foglalkoznia. A francia kormány elhatározta, hogy a maga részéről nem kényszeríti a hajók utasait kizsállásra, amennyiben azonban azok kiszállni óhajtanának, szívesen látja őket és gondoskodik elhelyezésükről. Még ismeretlen a hajó utasainak a szándéka, jelentések jöttek azonban arról, hogy többen megbetegedtek és így kénytelenek lesznek kizsálláskor kórházba menni.

Erecben természetesen az angol kormánynak ez a lépése nem maradt következmények nélkül. A Haganah válaszképpen a hajai kikötőben elszüllesztette az „Empire Lifeguard” nevű angol csapat-szállító-hajót, miután az Cyp-rusból 250 zsidót hozott Palesztinába és utasait partra bocsátotta. Több helyen felrobbantották a paramenti Radar állomásokat is. Az Irgun és a Stern csoport természetesen felhasználva az alkalmat, a maga módszereivel fokozottabb harcra kezdett az angol katonaság és rendőrség ellen.

Miközben e sorokat írjuk, újabb jelentések érkeznek továbbá „illegális” hajók közlekedéséről Erec partjai felé. Két újabb Haganah hajóról van szó összesen 1100 utassal fedélzetükön. A jelentések szerint a hajók hétfőn, vagy kedden érkeznek el Haifába. Ezután a palesztinai kormány az újonnan érkezetteket — a jelentések szerint „csak” Cyp-rusba kívánja vitélni.

Legális hajó is hoz bevándorlókat Erecbe

A BBC jelentése szerint a „Kedmah” nevű palesztinai zsidó utasszállító luxushajó, fedélzetén háromszáz legális bevándorlóval hétfőn Tel-Aviv kikötőjébe érkezett. A 4000 tonnás hajó 94 főnyi legénységéből 92 zsidó. Ez volt az első utja Londonból Tel-Avivba. Rendszerezésen Marcellis és Haifa-Tel-Aviv között fog közlekedni. A hajó a palesztinai „Kedem” nevű hajózárság tulajdona és az utasok természetesen kóser ellátásban részesülnek. Templom is van a hajón, amelynek rendezését az angliai zsidóság adományozta. A „Kedma” első útján visszahozta Tel-Avivba azt

a Tórát, amely a nyolcadik hadseregbe beosztott zsidó brigádot elkísérte északafrikai és olaszországi harcaiban.

A Haganah és az Irgun

Míg egyes magyar sajtóhangok a palesztinai harcokról előtérben nyilatkoztak, idézzük Itzik Pfeffer ezredesnek a legutóbbi jiddis nyelvű moszkvai rádióadásban tett nyilatkozatát: „A Szovjet-politika se nem zsidóbarát, se nem arabbarát. A szovjetpolitika a Lehin, Sztálin főc irányt követi, mely minden nemzetet támogat, egy jobb létért folytatott harcban. Való igaz, hogy az Irgun és a Stern-csoport mögött alig néhány ezer ember van és elkeseredett akcióikat, amelyeknek során minden értéket nélkül szolgáltatnak teljesítő angol katonákat, vagy rendőreket gyilkolnak le, a Jisuv nem helyesli. A Haganah azonban az egész Jisuv önvédelmi alakulata. Küzdelmének éppen az az jelentősége és súlya, hogy mögötte egy nép akarata áll egységesen. A Haganah nem kezd könnyelmű gyilkossági akciókba. A Haganah önvédelmet jelent külső támadással szemben. Önálló akciói csupán a bevándorlás és a települések felállításáról mutatkozik. A Haganah a hajók behozatalával és kibbucok felállításával harcol az angolok ellen és inkább az angol anyagi erőit és nem emberéletét igyekszik megsemmisíteni, amennyiben az gátolja a bevándorlást, illetőleg a szabad települést. Érdekesen ismerteti a Haganah tevékenységét az a beadvány, amelyet a Haganah, valahol Palesztinában” kezdeményezett juttatott el az Unesconak. A beadvány többek között a következőket tartalmazza: „A Haganah nem

egy csoport összeesküvő, sem magánhadsereg, még kevésbé politikai frakció; a Haganah céljai azonosak a zsidó nép és a cionista kongresszus céljaival. A Haganah szabad nemzeti önkéntes hadsereg, amelynek sorai közé tartozik szinte minden egyes zsidó férfi és nő a Jisuvban, aki fegyverviselésre alkalmas. Minden zsidó falu és város egyképpen részt vesz a Haganah küzdelmében... A Haganah a disszidens terroristák ellen is küzd, anélkül azonban, hogy ennek folyamán együttműködne az angol kormánnyal. Nem lenne nehéz kiirtani a terrorizmust, ha annak okait is megszüntetnénk. Amíg azonban a kormány kitarthat jelenlegi politikája mellett, a terrorizmust nem lehet kiirtani. Az angol kormány nyílt háborút hirdetett a zsidó nép és a zsidó szabadságküzdelem ellen. A zsidó nép ellenállási meggalma nem adja meg magát. Még erősek vagyunk ahhoz, hogy bármilyen anticionista uralomnak Palesztinában ellenálljunk. Es erőszakkal fogunk lehetetlenné tenni minden ilyenirányú kísérletet. A Haganah fel fog osztani mihelyt a Zsidó Állam felállítására felelősséget teszi a jelenlegi önvédelmi kereteket.”

Az Unesco Belruthban

A Ténymegállapító Bizottság palesztinai ülésszéseinak befejezése után Belruthba ment, hogy ott meghallgassa annak a négy arab államnak a képviselőit, akik megtagadták a Bizottság arab bojkottját. Az arabok magafartására jellemző, hogy a Bizottságot kísérő zsidó újságírókat nem engedték be a belruthi tárgyalásokra.

LAPZÁRTAKOR ÉRKEZETT

Az újonnan érkezett bevándorlók közül nyolcszázat már átszállítottak Ciprus szigetére, több száz bevándorlónak átmenetileg megengedték, hogy az őket hozó hajó fedélzetén tartózkodjanak, amíg alkalmas csapat-szállító hajó érkezik az átszállításukra is.

Az angol hatóságok megtiltották Francia újságíróknak, hogy azoknak az angol hajóknak a fedélzetére lépjenek,

amelyek a 4500 zsidó bevándorlót szállítják vissza Franciaországba, nehogy helyszínen figyelhessék meg az angol hajón uralkodó állapotokat. A Haganah franciaországi megbízottai felhívták a francia zsidó fiatalokat, hogy nagy tömegben menjen a délfraanciaországi kikötőbe segídekni zsidó testvéreik partraszállásánál.

(GELLERT)

ÓRÁT, ÉKSZERT
NEUFELDTŐL
csak Rákóczi-ut 8/a.

Orth. kóser kétszersült
mindennemű pék- és cukrászsütemények
WEISZ MÓR DOB-UTCA 22
WEISZ CUKRASZDÁBAN reggel tejes ételek, fagyalt ismét kapható.

Korszerű tanulmányok az ORÉ legújabb kiadványai

Az Országos Rabbí Egyesület nagy feladatainak tudatában — az Országos Iroda támogatásával —, sürri egymásutánban nyújtja tagjainak és a haladó zsidó szellemiségnek korunk vezérirő eszméiről szóló tanulmányait.

Tizenhét aktuális dolgozat, megannyi tárgyban elmerülő, megoldásban kétséget nem hagyó, szerény címek alatt igény-művelő. Vezetőik: a *Valászer-köles-erkölcsi ösztön* gondolatköréből indul ki és a szellemi síkon mozgókat felé szől. *Kálmán Ödön*: A zsidó tudományok modern rendszerű gyűjtéséről (Levenger Sámuel). Három tanulmányt találunk a *Jokaltató liturgia*ról a ezek szinte maradéktalanul megvilágítják az aktuális kérdést. (Fisch Adolf, Klein Miklós, Bernáth Miklós) A rabbi nélküli közösségek számára szervezett országos *Béth Din* rabbikollégium munkaköréről, olvashatunk tájékoztatót. *Roth Ernő*: A fővárosi zsidóság hitéletéről szóló cikk befejező folytatást ad, a számunk (Kafona József) A Hozzávalók rovat aktualizálása: a kartársak bucsuja Nestoruktól, az ostrom alatt elhunyt, majd exhumált és Szegedre szállított Löw Immánuelről. *Benoschofszky Imre*: Emlékezzünk, *Frenkel Jenő*: Bucsú a mestertől, *Scheiber Sándor*: Ábrahám látomása, *Kálmán Ödön*: A sirnál.

A *Kegelet* rovat az ideális könyvtárostól, *Friedmann Jónás*ról, bucsuzik. (Kálmán Ödön) Igen értékes és rabbi számúra szinte nélkülözhetetlen a *Könyvek* rovat: A középkori héber böccsletéről megjelent két francia könyv ismertetése után (*Hahn István*), a külföldi irodalom szakajdonságait ismerhjük meg (*Scheiber Sándor*). A magyar nyelven megjelent publikációk közül a jelen szám: *Thomas Mann „A törvényről”* (Dr. K.), *Fisch Henrik*: Eresztény egyházfők felsőházi beszédei a zsidókérdésben c. munkáról (*Durchshlag István*) és a budai Menházegységet kiadásában, *Benoschofszky* szerkesztésében megjelent *Maradékszállóság-ról* ad részletes beszámolót (*Komlós Ottó*).

Ezzel is nyomtatékosan felhívjuk a művelt magyar zsidó értelmiség figyelmét a *Rabbiker* most megjelent *Értéktörőjére*. Olvassák el ezeket az eleven stílusban megírt, a legsúlyosabb időszerű problémákat is vitágozón, bölcséleti fontoskodások nélkül tanító dolgozatokat.

(K)

TALESZ, TIFLIN

mezusa, ciesz, magde és élér könyvek VÉTER, ELADÁS, JAVÍTÁS. *Jahrelhála* Lászlóval valóban, UNGAR MÓR, Károly utca 17., kapu alatt vagy 1. emelet 4.

MULTHETI GYÜLÉSEI

A „Zsidó Egyetem” Demokratikus Hítközségi Párt V. ker. szervezete *polstikerült nőnapot* rendezett a Szent István-körút 1. szám alatti párhelyiségben. *Nagel Marcell* elnöki megnyitása után *Sas Péter*, *Ráti Ibo-ly* és *Róti Zsuzsa* műsor-számait következtek, majd dr. *Végházi István* utalt a jeruzsálemi szentély lerombolásának ünnepére, hangoztatva, hogy a zsidóságban dúló széthúzás vezetett akkor is tragédiához.

A párt IV. kerületi szervezeteinek Belvárosi-kávéházban lévő helyiségében *Forgó Mihály* beszélt aktuális kérdésekről. *Julius* 21-én, hétfőn este a Főszek-kávéházban *Schnürmacher Zoltán* főlkántor, héber önkészámni után *Révész András* és *Feleki Dávid* beszélt. A párt *Andrássy-ut* 24. szám alatti helyiségben dr. *Fisch Henrik* tartott beszámolót. A VIII. ker. szervezetben kezdte a Szigetvári-kávéház helyiségében *Révész András* ismertetnie az időszerű kérdéseket. Szerdán ugyane kerületben a Baross-kávéház helyiségében *Baracs Marcellné*, *Kastner Zoltán*, *Ripper Frigyes* és dr. *Vas Lipót* mondtak beszédet. A XIII. kerületben dr. *Lendvai Sándor* elnökletével tartottak gyűlést, melyen *Pauncz Gyula* és *Ehrenreich Izidor* szóltak fel. Közreműködött *S. Vermes Lilly* zongoraművész. A párt XIV. kerülete július 24-én a Corso-kávéházban tartott gyűlést *Popper Lajos* elnökletével. *Szigeti Jenő* és *Károly László* főlkántor művészi számai után *Nagel Marcell*, majd dr. *Bródy Ernő* szóltak a hallgatóság-hoz.

A VII. belső erzsébetvárosi tagozat 23-án a Royal-kávéházban tartott gyűlést, melyen dr. *Váradi Jenő*, *Forgó Mihály*, *Ráti Artúr* és *Rózsa Lajos* szóltak fel.

A Párt VII. belső erzsébetvárosi tagozata 24-én a Rio-kávéházban rendezett pártgyűlést. *Kulesac Gyula*, *Nagy Sándor* és dr. *Váradi Jenő* szóltak be a pesti zsidóság helyzetéről.

A VII. belső erzsébetvárosi tagozat 24-én a Magyar Színház-kávéházban is gyűlést tartott. *Szegő Jenő* elnökletével. Dr. *Fisch Henrik* a cionizmus gondolatát jegyében tartott előadást. *Forgó Mihály* pedig a hítközségi célkitűzéseit ismertetette. A VII. belső kerület gyűlésein *Róbert Mária* szerepelt nagy sikerrel.

A IV. ker. szervezetnek a Belvárosi-kávéház helyiségében tartott gyűlésén *Vezér Sándorné*, *Forgó Mihály* és *Friedmann Jenő* szóltak fel.

A VII. belső erzsébetvárosi tagozat július 25-én a Royal-kávéház különterében a körzetvezetők, főmegbízottak és szociális megbízottak részére tartott értekezletet, melyen dr. *Váradi Jenő* ismertetette a szociális problémákat.

Órák, ékszer
legolesóbban
Klein Lászlónál
Dob-utca 19.

A dohány-utcai templomban

egy férfi és egy nő örökös eladó. Telefon: 423-376.

Ing javítás,
női és férfi
fehárnemük,

fűzőruhák készítése hozott anyagból. Az Uj Élet olvasóinak 10% eng. Szentkirályi-utca 2. Músz. özvegy Üzlete.

ENGLÄNDER sütőde

Orth. rabbiság felügyeleti alatt.

Kétszerpült, péh- és cukrázsütemények.

Alkalmai rendeléseket vállalkunk. VIII., Károcsenyi S.-u. 1. (Teleki-tér szöke.) Telefon: 533-757. Fiók a régi helyen Népszínház-u. 22.

SIRKÖ LÖWY-nél BUDÁN
II., Fő-utca 79 (Gaz-utcai vill. megállónál.) Leszállított árak!

Pályázati hirdetés

„Or Chadas” templom vezetősége, Budapest, Akácfa-u. 22., **kántori állásra** valamint a liturgiát teendő elvégzésére pályázatot hirdet. — Ajánlatok postán, vagy személyesen *Grosz Farkas* elnökhöz, Akácfa-u. 9. küldendő.

Könyvelési és takarékoság

Szabadalomra bejelentett **G. A. C. PORFUVÁVAL** SAJÁTKEZÜLÉGI BIZTOSÍTÁSI ÉSZAKAI NYUGALOMKATI Kapható a készítőnél: *Bpest, VII., Röhör-ut* negyven (az udvarban). Ár 5 és 10 forinttal csak buszonkifutni forint.

ÜZEM
ÜZLET
HELYISÉGET
FELLNER KÖZVETIT
SZENT ISTVÁN-KÖRUT 30
(Marx-térnél Telefon: 129-792)

Hivjon! Jöjjön!

Veszek szőnyeg, porcellán, író-gépet, régiéseket, férfi és nő ruhákat, perzsakabát, fényképezőgépet, festményeket

Gerstl-Majoresi

VIII., Esterházy-utca 17. (Sándor-utca saroknál). T.: 135-877.

A pontos, megbízható

„DAVAJ” BOY-vállalat
mindent elintézik. — (Éjjel-nappal)
Oránként 6 Ft.

Király-utca 21. Telefon: 226-893

Lebensfeld György uriszabó

Vállal hozott anyagból ruhakészítést, fordítást, alakítást, javítást, vasalást olcsó áron. Az Uj Élet olvasóinak engedmény. Szombattartó cég. *Péterffy Sándor*-u. 40. az udvarban jobbra.

Mit hoz Önnek az 1947/48. év?

Hírneves asztrológus mindenre kiterjedő horoszkopját elkészíti pontos születési dátum és 10 Ft befizetése ellenében, postán is Fogađ eüész nap. **ALBERTI ASZTROLÓGUS**, V., (Visegrádi) Kiss József-u. 17. föld 5.

Uj KÉZIKOCSIT
honnan végy?
Bajnok-utca 34.

Élelmiszerüzletbe óvadékkal vezető(nő) felvezetők. „Szombattartó előnyben” jellegre a kiadóra kérjük.

HIREK

— Dr. Rubinyi Mózes — egyetemi rendkívüli tanár. A Közlársaság elnöke a vallás és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére az egyetemi rendkívüli tanári címet adományozta dr. Rubinyi Mózes szegedi egyetemi magántanárnak a magyar nyelv- és irodalomtudomány területén folytatott eredményes kutatásai elismerésül. A magyar zsidóság körében nagy örömet keltett e kinevezés híre, hiszen dr. Rubinyi Mózes előkelő szerepet játszik a magyar zsidóság szellemi életében is.

— Ab hó 9-én, Tiso Bőv napján a Hősök Templomában megtartott istentisztelet után a közönség, élén Herskovits Fábán rabbi és Abrahamsohn Manó főkéntorral bevonult a dohányutcai templom udvarán levő mártírtetőbe, ahol a hagyományos módon körüljárták a sírokat, majd egy zsoltár elrecitálása után Klein Mayer rabbi mondotta el a kadis rabbanimot. Ezzel befejeződött a kegyeletos ünnepség.

— Orthodox izraelita vallásos félóra a rádióban. Augusztus 5-én, kedden reggel 2/8 órakor orthodox izraelita vallásos félórát közvetít a rádió. Beszédet mond: Schück Jenő tébóri lelkész. Énekel: Weinberger, a Desseffy-utcai templom kántora.

— Alkalmassági vizsga az Ipari Leányképzőiskolában. A Pesti Izr. Hitközség ipari leányképzőiskolájában a tanév elején újabb alkalmassági vizsgát tartanak az I. osztályba felvételre kérést nyújtók részére. Jelenkezni lehet az iskola irodájában (XIV., Abonyi utca 7-9.) minden csütörtökön 10-12 óra között.

— Tiso Bőv a farkasréti temetőben. A Budai Cheva Kadisa kegyeletos emlékünnepséget rendezett Tiso Bőv évfordulóján a farkasréti temetőben. Sirota Sándor főkéntor megrázó gyászbeszédet mondott dr. Klein Miklós rabbi költői szépségű beszédében idézte fel a budai zsidóság nagy halottainak emlékeit. Utána dr. Bálint Béla elnök és Stoffer László főtitkár/végig vezettek a megjelent budai zsidó vezetőférfiakat a rendbehozott temető.

— A szentendrei hitközség gyászistentisztelete. E hó 9-én a szentendrei hitközség gyászistentiszteletet rendezett a három évvel ezelőtt deportált szentendrei hercei zsidóságának évfordulóján a templomból, amelyen a pomázi hitközség is képviseltette magát. Stern Béla rabbi h. gyászbeszédében megemlékezett a 300 mártírról, akik az aushwitzi pokolban mártírhalált haltak, majd az EP mölé rachamim recitálása után a jelenlevők kadisimájával fejeződött be a gyászistentisztelet.

Lapzárta után érkezett

Julius 28-án Oroszországból Debrecenbe érkezett munkaszolgálatos hadifoglyok:

Grossmann Károly Debrecen, Pásti-u. 5.

Fränkel Jenő Sátorajaujhely.

Diamant Lokmann Kornél. Friedmann Lajos Miskolc, Szegfű-u. 20.

Deutsch László Szekszárd, Károlyi-ut 10.

Schwartz András Budapest, Visegrádi-u. 43.

Grosz Árpád Ujpest, Árpád-ut 4.

Vigh Gyula Pestszentkereszt, Dráva-u. 13.

Schossberger Károly Bpest, Dalszínház-u. 10.

Forschner Péter Budapest, Rákóczi-ut 12.

Vinterniz Antal Budapest, Szemlőhegy-u. 9.

Binet Gyula Budapest, Borát-utca 11.

Frish Vilmos Békéscsaba, Belicezi-u. 15.

Grünfeld Árpád Ujpest, Bóla-u. 12.

Roith János Kispest, Magyar Sándor-u. 14.

Weisz Dezső Mátészalka.

Friedmann Jenő Budapest.

Dr. Gonda Dániel, Budapest.

Lessner József, Tapolca, illetve Kapuvár.

Ingber József, Vaja.

Berovits Andor, Budapest, VII., Damjanich-utca 25/c.

Grosz Tibor, Balassagyarmat.

Hoch László, Kécskemét.

Dr. Sámueli Jenő, Budapest, VII., Hernád-utca 5.

Nagy Imre, Miskolc, Zöldfa-utca 15.

Lővi Sándor, Nyíregyháza, Géza-utca 27.

Sánten Zoltán, Szeghalom.

Fessler Ignác, Debrecen.

Kulcs József, Fehérgyarmat.

Kádár Imre, Budapest, Nép-színház-utca 55.

Markovits Jenő, Debrecen, Halvan-utca 30.

Grünstein Tibor, Nyírbátor, Grünstein Miksa címen.

Kelen József, Debrecen, Csap-utca 20.

KÖZÉPKORU női háztartás vezetőjére keresek, családtagként lesz kezelve. Mózes, X., Mádru. 119.

KERESEK 16 éves fiúnak kisebb internátust vagy modern pedagógus családnál otthont az iskolai évre. „Zsidó gimnázium” jellegre a kiadónivalba.

IPÓTVÁROSBAN kizárólag albérlet szokat. fürdőszoba használattal, zsidó családnál augusztus 1-re vagy 15-re keresek. Cim: Szövetkező, Marx-tér 3.

ELLÁTÁSRA, korrepetálással leányt vagy kisebb fiút vállal szigorúan rituális háztartással, tanácsalád. „Lelkiismeretes” jellegre a kiadónivalba.

GYÖNYÖRÖ, békeli néző brokat papírt, jelölő, áron eladó. Budapest, XIV., Amerikai-ut 45. Telefonszám: 298-726.

Műgyűjtemény közelében kétszemélyes díszkocsi keresek, fürdőszobával. „Feltétlenül” jellegre a kiadónivalba.

FIATAL orvosnővel valódi háztartási munkát. „Feltétlenül” jellegre a kiadónivalba.

Házvezetőnek

újalkozik jó családdal közepes uraság, család Budapest közelébe is lehet. Cim: Klein Jenőné, Paulay Ede-utca, 7., I. emelet 2.

43 éves férfi benősülne

nagyobb üzletbe vidékre és nem vagyontalan. Választ kérek „Új ésküvő” jellegre a kiadónivalba.

Férjhezmenne

Jömegejelentés, 29 éves, intelligens uralkodó, ki rövidesen az Egyesült Államokba kivándorol. Kemény, istentisztelet, csak szombatkor kereskedik irjnak kimerítő levelet. „USA” jellegre a kiadónivalba.

MUSZOS ÖZVEGYE, 50 éves konfekció-üzem tulajdonosa férjhezmenne szabóiparoshoz, 58 évig. Csak teljeskörű levelekre válaszolok. Jelleg: „Szabóiparos” a kiadónivalba.

Férjhezmenne

igen jó családból egyedülmaradt, minden információt kibíró, középkorú uralkodó. Személyesen leveleket. „Szolid” jellegre a kiadónivalba.

EGYEDÜLMARADT deportált kereskedő, hasonlósorsú, fiatalasszonyt vagy leányt feleségül venne, kinek üzlete van. „Illit, remény, szeretet” jellegre a kiadónivalba.

JÖMEGEJELÉNTÉS, 50 es, ünneplő iparos szép vidéki városban keres finomlelkű, egyedülálló női, kinek butor, kelengye és párezer Ft hozománya van. „Kellen egymásért” jellegre a kiadónivalba.

Harmincnyolc éves, jókereső textilgyűjtemény meg, vagy

benősülne

Amerikába utaztatok jellegre Aratóhoz, Erzsébet-körut 14.

Házatért hadifoglyok!

Nagyon csinos, 26 éves, Eligrán dolgozó uralkodó keresi azt a szinten egyedülmaradt fiatal embert, 36 ig, akinek meleg otthont és talán boldogságot nyújthat. Együtt dolgozunk a jövőnkért. „Cipőszatmár” jellegre a kiadónivalba.

Férjhezmennék

musz. özvegye, 50-55 éves, rendes emberhez, lehet kereskedő, barna, közfelmertű asszony vagyok. Választ „Selmecsi haragszom” jellegre a kiadónivalba.

Benősülhet

Jóforgalmú cipészüzletbe, intelligens, 50-55 évig, uralkodó, 44 éves, lakással rendelkező, özvegy irakasszonyhoz. „Korrek” jellegre a kiadónivalba.

Keresek megvételek egy komplex Talmodot és más leber könyveket. Ajánlatok telefonon: 137-921.

SIRKÓ PFEIFER és HESZKI
Somogyi Béla-út 3/c.

43 éves

Ezvegyasszony, hőrszemes,
iparral
férjhezmenne

jebb iparoshoz vagy kereskedő-
hoz, 55-ig. „Nőhely, lakás van”
jeligére a kiadóba.

Benősülne

48 éves, érlelt, vidéki keres-
kedő, 25—30.000-ol keres egész-
sleges, jömegejelenésű, egyedül-
álló, 38—40-es, házias, zsidóér-
zésű asszonyt. „Széles hainap”
jeligére a kiadóba.

CINOSNAK MONDOTE, intel-
ligens, 32 éves vidéki, izr. ur-
leány, ki a kereskedelem min-
den ágában jártas, társaság
hiányában ezután keresi hozzá-
való férfit barátságát, házasság
céljából. „Hozomány nincs, 32”
jeligére a kiadóhivatallba.

30 éves csinos

házas hugomat
férjhezadnám

önálló iparos vagy fakereskedő-
hoz, tízezerrel. „Videki 30”
jeligére a kiadóba.

SZERETNEM férjhez akar 30
éves menyemot, kinek Budape-
sten főútonaloni lakiházla van.
Csakis rendezett anyagi viszo-
nyok között élő, jömegejelenésű
urak ajánlatát kérem. Kis Pál
dohányüzlet, Soroksári-ut 70. sz.

HAZASSÁG CÉLJÁBÓL keresek
jómódu, nemeslelkű, intelligens
izr. urbőlyget, aki irószerek,
bazarárak stb. és trafik iparen-
gédekhez tőkével hozzájárulna.
„Gondatlan, boldog élet”
jeligére a kiadóba.

Jó öszakéltetésű rendelkező
sadchen

elmét kéri „Szaz özege” jeligére
a kiadóba.

Musz özvegye

szeretetre váró, fiatalok, csinos,
35 éves urasszony, lakással, 10.000
kp. és vidéki házmal, biztos egész-
tenciával rendelkező

élettársat keres

36—42 éves, feltétlen uriember szer-
mélyében „Lehet vidéki is, D. S.”
jeligére kérek választ a kiadóba.

Nyugodt megélhetést nyújtó ipari
üzemem, kőszobrás, komfortos laká-
som van. Kiszármaznak szerető apát,
mozgamaik

megértő élettársat keresek.

minden információ kibíró, listos
megélhetéssel rendelkező, 41—50 éves
férfit személyesen. Gyermek nem aka-
dály. Összinte várossal, foglalkozás és
névvel. „Gyermekszerező 100” jeligen
a kiadóba.

Schulz Jenő cég

Órán-ékszerező (óranjavító)
VII., Wessely-ut. 8., a régi házban

Gergely Miklós

aranyműves és ékszerész
VÉTELI Tel.: 422-345. **ELADASI**

**Az 1944. és 1945. év vértanúiról
való megemlékezés időpontjai****Az Országos Iroda Beth Din-je közleményei:**

Ertesítjük hittelstvéreinket, hogy a vértanúiról való kegye-
letes megemlékezés időpontjának megállapítása céljából hétről-
hétre az esedékes „Jahrzeit”-dátumokat az *Uj Élet*-ben közlé-
lesszük.

Elhalálozás 1944. és 1945. évben

1944 aug.	4.	1945 július	25.
1944	5.	1945	26.
1944	6.	1945	27.
1944	7.	1945	28.
1944	8.	1945	29.
1944	9.	1945	30.
1944	10.	1945	31.

Jahrzeit 1947-ben

(Ab 15.)	péntek	aug. 1.
(16.)	szombat	2.
(17.)	vasárnap	3.
(18.)	hétfő	4.
(19.)	kedd	5.
(20.)	szerda	6.
(21.)	csütörtök	7.

Goldné

a zsidó urikörűh
legmegbízhatóbb
házasságközvetítője
VII., Alsóerdősor 8. földszint 2.
Telefonszám: 221-349. Fogadó: 2-6-ig.

„Egyetértés”

jeligére levél van a kiadóban.

26 éves csinos

hugomat, aki tökéletes feleség lesz.

férjhezadnám

Kelengye, berendezett lakás, szükség-
 esetén hozomány is van. Berendezé-
 sával rendelkező, jömegejelenésű, al-
 szolot komoly, komoly, intelligens ur
 teljesimű részletes levelet. „Modern
 szombatitartó 100” jeligére kérem.

CINOS, 25 ÉVES intelligens, üzlet-
ben, háztartásban peritelt, komoly
leány, berendezett lakással

férjhezmenne

egzisztenciával bíró, intelligens, jó-
 megejelenésű, szombatitartó urhoz, na-
 gyszobor vidéki városban is. Csak ko-
 moly címmel ellátott levelet kérek
 „Tizenházer kőszepűszel” jeligére a
 kiadóba.

KÖZÉPKORU urasszony, két-
 szobás összkomfortos lakással,
 szép jövedelemmel, hozzájáruló
 uriember

élettársul keres

„Szeretetre vágyó, 60” jeligére
 a kiadóba.

Benősülne

üzletbe vagy üzembe, 42 éves,
 magas, jömegejelenésű, volt ö-
 nálló kereskedő, ipari szakma-
 kás. Teljesimű levelet kérek:
 „Újpest” jeligére a kiadóba.

MAGANYOS özvegy férjhez-
 menne nyugdíjas urhoz, 65 éves
 korig, ki üzletbenben segéd-
 kezne. „Egyreértő dolgozó”
 jeligére levelet: Próféta-utca
 5. I. 16.

Valentin Sirkőüzem

Üzem és raktár: X., Sirkert-ut. 23. (Uj köztemetőnél) szombaton zárva
Városi iroda: THURKÖLY-UT 15. SZÁM 1. EMELET 4. SZÁM

MEGÉVEK
műkövek
márványok
nagy választékban

A zsinagóga naptára

Július 31, csütörtök: Av 14,
péntek: 15, szombat 16, vasár-
nap: 17, hétfő: 18, kedd: 19,
szerda: 20, csütörtök: 21.

Szombaton, augusztus 2-án
heti szidra: Vörszehaanon,
háftóra: Jósága XI, 1—23.

PESTI IMADÓK:

Ima- házak	Pén- tek		Szombat		Hétfő- nap	
	este	reggel	este	reggel	este	reggel
Dohány	7/28	7/10	7/29	9/05	7/1	7/28
Rumbach	7/28	7/10	7/29	9/05	7/1	7/28
Botlén	7/28	7/10	7/29	9/05	7/1	7/28
Csáky	7/28	7/10	7/29	9/05	7/1	7/28
Dózsa	7/28	7/10	7/29	9/05	7/1	7/28
Nagyfuv.	7/28	7/10	7/29	9/05	7/1	7/28
Páva	7/28	7/10	7/29	9/05	7/1	7/28
Zugló	7/28	7/10	7/29	9/05	7/1	7/28
Fiúvárh.	7/28	7/10	7/29	9/05	7/1	7/28
Leányárv.	7/28	7/10	7/29	9/05	7/1	7/28

Péntek esti gyertyagyújtás:
8 órakor.

Budai Istentiszteletek sor-
rendje: augusztus 1-én, pénte-
ken este 7 órakor; augusztus
2-án, szombaton d. e. 1/11 óra-
kor. A II., Torockó-ut 6/b. sz.
alatti imaházban szombaton
reggel 7/9 órakor. Istentiszte-
letek helye: III., Zsigmond-ut.
49. XI., Boesckay-ut 37. II., To-
rockó-ut 6/b. és péntek este
ként II., Fő-ut. 12. sz. alatt.

— Óbudai templom. (III.,
Zichy-ut. 9.) Imaidők: péntek
este: 7 óra 30 perckor, szombat
delelőtt: 9 órakor.

50 éves

magas, jömegejelenésű, általános mű-
veltségű, zsidó érzésű órásmester
olyan városi asszonyt venne

feleségül

aki intelligenciájával, jószágával és jó
zsidó érzéssel pótolná sok éve elhalt
feleségét. Választ „Első Chéll” jel-
igére a kiadóhivatall továbbit.

ÖNÁLLÓ ÜZLETTEL, lakással
rendelkezem, keresem komoly
egzisztenciájú uriember isme-
rttségét házasság céljából, 40—
50 évig. Export lehetőségeim is
vannak. Leveleket „Közös szin-
pálta” jeligére a kiadóba.

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal
VII., Sip-ut 12. — Telefon: 423—930.

Kiadótulajdonos:

A MAGYARORSZÁGI ISRAELITÁK
ORSZÁGOS IRODAJA

Feladás szerkesztő és feladás kiadó

ROOZ REZSO

Beküldött kéziratokat nem örl-
zünk meg a visszaküldésükre
nem vállalkozunk.

Nyomatott a Globus nyomdai mű-
tétet rt. körforgópein.

Fel nyomdavezető: Margitay Antal